Askerî vaziyet

Stalin hattı niçin ve nasıl yarıldı?

Yazan: Emekli General
H. Emir Erkilet

Stalin hattının bu kadar çabuk yarılmasını mucib olan sebebleri şimdiden inceden inceye tesbit etmek mümkünsüz gibidir. Çünkü bunun için herşeyden evvel iki tarafın mufassal muharebe raporlarına malik olmak ve müstahkem hat hakkında teferrüatlı malûmat sahibi bulunmak icab eder. Halbuki bunlar için zaman henüz pek erkendir.

Buna rağmen, dün de yazdığımız gibi, Stalin hattının pek çabuk yarılmasına sebeb olan amillerin başında Sovyet hava ve kara ordularının, 22 hazirandan 9 temmuza kadar devam eden çok kanlı ve sürekli muharebelerde, vermiş oldukları zayiatın büyüklüğü, ondan sonra da, Anadolu ajansı muhabirinin bildirdiği veçhile Stalin hattındaki betonlu ve zırhlı istihkâmların, Majino ve Zigfrid hatlarına nazaran seyrek olmaları gelir.

Müstahkem Stalin hattı umumiyetle, Estonyanın Finlandiya körfezi sahilindeki şimal doğu köşesinde Narva suyunun ağzından başlar; Peipus ve Pskov göllerile Velikaia suyunun doğu kıyılarını takib eder; Vitebsk üzerinden Dinyeper ırmağına atlar; bunun da sağ sahilini takiben Mohilev ve Kiyefe gelir; buradan Dinyestere geçer ve Odesanın batısında Karadeniz sahilinde nihayet bulur. Görülüyor ki Stalin hattının uzunluğu 1500 kilometre olmakla beraber bunun cem'an 1000 kilometre kadar bir kısmı ehemmiyetli göl ve ırmak manilerile tabiî bir surette korunmuş bulunmaktadır. Bu kısımlar, tabiî olarak, daha az tahkimata muhtac olmakla beraber tabiî arıza ve mânilerden mahrum olan bölgeler bilâkis daha sık ve daha kuvvetli tabyalarla ve tahkimat manzumelerile bezenmek isterler. Stalin hattının yıllarla süren tahkimi esnasında, şüphesiz bu esaslar gözetilmiştir.

Meşhur Stalin hattının Almanlar tarafından birçok yerlerinden yarılmış olduğunu bildiren 13 temmuz tarihli bir Berlin telgrafında «Stalin hattında cereyan eden muharebeler neticesinde bu uzun müdafaa hattının muhtelif yerlerde 50 kilometre derinliğe kadar tahkim edilmiş bulunduğunun görüldüğü» bildiriliyor ve bu tahkimatın umumiyetle «tabiî ve sun'î engeller (mâniler), kısmen modern tabyalar ve alelâcele yapılmış sahra tahkimatından ibaret oldukları» ilâve ediliyordu. Bu ifadelerden, bittabi, Stalin müdafaa hattının her tarafta değil, ancak bazı yerlerde 50 kilometreye kadar bir derinlikte tahkim edildiği ve hattın gerek boylu boyunca, ve gerek derinliğe doğru her tarafında yeni beton ve zırhlı tabyalar dolu bulunduğu anlaşılır. Demek oluyor ki, ehemmiyetli yol ve istikametlerin müdafaa hattından geçtikleri başlıca yerlerle hattın bilhassa zayıf olduğu noktalarda kuvvetli ve asrî istihkâmlar yapılmış ve mütebaki bölgelerin müdafaası ikinci derecede yapılarla sahra tahkimatına bırakılmıştır.

Bununla beraber Almanların yardıkları Vilna - Vitebsk - Smolensk - Moskova istikametinin geçtiği, yukarı Dinyeperle yukarı Düna nehirleri arasında tabiî arızalarla mahfuz olmıyan Stalin hattının takriben 70 kilometrelik kısmında, genişliğine ve derinliğine her türlü tahkimat yapılmış olduğunu kabul etmek iktiza eder. Bundan başka Almanların Leningrad istikametinde yardıkları Peipus gölünün cenubundaki tahkim sisteminin de modern ve kuvvetli olduğunu, Anadolu ajansının Alman doğu cephesindeki muhabiri bildirmektedir. Onun telgrafına göre bu istihkâmlar tahmin edildiğinden «çok daha ehemmiyetli» imişler. O halde Almanlar Stalin hattını yarmak için her iki istikamette evvelâ modern tahkimatı zaptetmek mecburiyetinde kalmışlardır.

Anadolu ajansının muhabirine göre: «Alman motörlü kıt'aları Peipus gölünün cenubunda Stalin hattına geldikten sonra, piyadenin cepane ihtiyaclarını temin etmesi için birkaç gün beklemişlerdir. Rus topçusu bu fasıladan istifade ederek ağır toplarile Alman hatlarını mütemadiyen dövmüştür. Fakat taarruz zamanı gelince, Alman topçusu da ateş açmış ve üç gün müddetle fasılasız bir topçu düellosu olmuştur. Stukalar ve Yünkers 88 ler topçuya yardım ederek Rus toplarını tahrib etmişlerdir. Alman keşif kolları, bu esnada iki taraf hatları arasında ilerleyerek hücum için en müsaid noktaları araştırmışlardır. Muharebe çetin, ağır ve şiddetli olmaktadır. Büyük istihkâm ve piyade kıt'aları Sovyet blokhavzlarını çevirmekte, bombalar savurmakta ve alev makinelerile blokhavzların mazgallarını yakmaktadırlar. Yaklaşmak mümkün olunca da istihkâmlar dinamitle birer birer havaya uçurulmaktadır. Sovyet tabyalarının muhafızları ekseriyetle ölü bulunmuştur. Tabyaların işgal kuvvetleri vasatî otuzar askerle bir subaydan ibarettir. Nihayet sıra zırhlı kulelere gelince, bunlara ağır tanklarla hücum edilmiştir. 35 saat süren bir savaştan sonra bunlar da havaya uçurulmuştur.»

Bunlar bir harb muhabirinin muharebe sahasından alelâcele verebileceği haberlerin en iyi ve tafsilâtlısı sayılabilir. Çünkü bize Almanların bir istihkâm manzumesini nasıl sür'atle sukut ettirdiklerini az çok göstermektedir. Bununla beraber Pskov tahkimatı Almanların bu harbde sür'atle düşürdükleri ilk ehemmiyetli istihkâm değildir.

Geçen yılın 10 mayısında Alman orduları, Holanda, Belçika ve Lüksemburg hududlarına tecavüz ederken ayni zamanda Möz ve Alber kanalının geçidlerini kapayan Liyejin en kuvvetli ileri istihkâmı Eben Emael'e de taarruza başlamışlardı. 1200 kadar müdafii bulunan bu çok kuvvetli istihkâm manzumesi ertesi günü öğleden sonra, yani takriben 24 saatlik bir mücadeleden sonra Almanların eline düşebilmişti.

Bu istihkâmın alındığını bildiren Alman tebliği, o vakit sadece, istihkâmın 10 mayısta bilhassa seçilmiş bir uçak kıt'asile yeni taarruzî vasıtalarının kullanılması sayesinde muharebe edemiyecek bir hale getirildiğini ve muhafızlarının alt edilmiş olduklarını haber vermişti. «Bu esnada şimalden taarruz eden ordunun bir birliği çok şiddetli bir muharebeden sonra, istihkâma taarruz eden Alman uçak kıt'asile irtibat ve temas hasıl edince, muhafızlar silâhlarını teslim eylemişlerdi.»

Eben Emael'e karşı kullanılan yeni taarruz vasıtasından maksad, istihkâmın üstüne paraşütle indirilmiş hususî surette yetiştirilmiş bir hava istihkâm kıt'asıdır. Bu kıt'anın efradı alev makineleri, el bombaları ve her nevi tahrib vasıtasile teçhiz edilmiştir. Bu askerler evvelâ şiddetle bombalanmış olan tabyaların damlarına indikten sonra mazgallardan içeriye el bombaları attılar, bazı kısımları dinamitle tahrib ettiler, velhasıl istihkâmlar yukarıya doğru ateş edemediklerinden ve henüz düşmiyen bir istihkâma da Belçikalıların ateş etmeleri düşünülemiyeceğinden bir avuç seçme Alman paraşütçü istihkâm müfrezesi koca bir Belçika istihkâm manzumesini zaptedilmeğe hazır bir hale getirebilmişti. Bugün artık anlaşılmıştır ki, teknik vasıta ve kudreti ziyade olan bir hasma karşı uzun müddet dayanabilecek hemen hiç bir istihkâm yoktur.

En kudretli yeni istihkâmları zapta imkân veren modern vasıta ve unsurlar şunlardır:

1 — Mebzul miktarda ağır ve en ağır topçu,

2 — Cür'etli ve usta Stuka ve ağır bombardıman uçakları. Bunların serbestçe faaliyetini temin edecek kadar hava hakimiyeti.

3 — Seçme paraşütçü istihkâm kıt'aları,

4 — Usta piyade kıt'aları,

5 — Büyük teknik muharebe kudret ve kabiliyeti.

Bunlar mevcud oldukça ve bir maksad için birlikte hareket etmesini bildikçe aşılmıyacak mâni ve yıkılmıyacak istihkâm kalmaz.

H. E. ERKİLET

HAVACILIK

Mihver havacılığı

Şark cephesinde en ziyade zaman ve bundan daha kıymetli olarak mütehassıs eleman kaybediyor

Yazan: Arif Ahıskal

Manş havalarında harbin başladığı ilk günler zarfındaki fazla sayılı tayyare zayiatı karşısında İngiliz havacılarının tek sevincleri, Mihver malzemesinin tahribinden çok, yetiştirmesi ve ihtisaslandırılması güç olan eleman zayiatı idi. Bunun çok büyük bir kıymet ifade ettiğini ve malzemesini ikmal edebilecek kaynakları bol olan bir memleket tayyareciliği için mütehassıs eleman ihtiyacının ne demek bulunduğunu tebarüz ettirecek örnekler yok değildir.

Büyük Britanya İmparatorluk Hava Nezaretinin neşrettiği haftalık ve aylık istatistiklerle, her fırsatta radyolarla ilân ettiği karşılıklı hava zayiatı listelerini gözönüne getirecek olursak, bunlarda düşürülen ve düşen tayyare sayılarının yanıbaşında bir rakam serisi daha kendini gösterir: Paraşütile atlayarak kurtulan pilot sayısı.

Bugünkü makine ve teknik harbinin başlıca muvaffakiyet sırrı elemanların bolluğunda ve ihtisaslarının kuvvetindedir. Bariz örnekler almak ve son harbin çerçevesinden çıkarmak hiç de güç bir şey değildir.

Garb cephesinde ve bilhassa Büyük Britanya adaları üzerine tevcih edilen hava akınlarında Almanyanın malzemesi aded itibarile İngiltere İmparatorluk müdafaa havacılarına nazaran çok üstündü. Birinin 3000 tayyarelik bir kuvvetine karşılık Almanyanın otu bin tayyaresi vardı. Fakat bu kuvvet ve aded üstünlüğü Manş üzerlerinde kat'î bir hava hakimiyeti kuramadı. Vakıa müessir ve yıpratıcı akınlar başardı; ne çare ki aded üstünlüğüne uygun düşecek hakimiyeti elde edemedi.

Buna sebeb neydi? Mihver havacılığı organizasyonu mu fena idi? Tevcih edilen akınların zamanı, mevsimi ve taarruz tabiyesi mi fena intihab edilmişti?

Bunlara (hayır) diye cevab vereceğiz. Mihver havacılığı organizasyon bakımından hiç de geri değil, tersine olarak dört senelik bir zamana sığdırılmış ve büyük inkişaf hamlelerile bugünkü bünyesini kurabilmiş, cidden programlı palışılmış ve muvaffakiyet temin etmiş bir havacılıktır.

Tabiye bakımından taarruz imkânları düşünülmüş, hesab edilmiş ve geniş bir cephe üzerinde harekete geçilerek az mevcudlu bir hasmı bunaltmak gayeleri güdülmüştü. Ve işte bunların tahakkuku maksadile de, daha ziyade sanayi merkezi olan Taymis halici ve manevî paniğin çıbanbaşı bulunacak Londranın heyeti umumiyesi intihab edilmişti.

Bu taarruzlara karşı duran, tasavvurları baltalayarak havadan alınması düşünülen hakimiyet ve neticeyi bozan şey Büyük Britanya İmparatorluk havacılığının mütehassıs eleman bolluğudur.

Manş cephesinin kesafet hakimiyeti Almanyanın elinde bulunurken, keyfiyet üstünlüğünü de Büyük Britanyalı tayyareciler muhafaza ettiler. Kemiyet ve keyfiyetin mücadelesi iki yıldır devam edip durdu. Eğer İngiltere havacıları, mütehassıs elemanlarını kısa zamanda kaybederek elde çıkaracak bir seri hava muharebesine tutuşmuş olsaydı, Manş cephesini çok çabuk elden çıkarırdı.

Bir tayyare pilotu vasatî olarak beş senede yetişebilir. Daha önce pilot olarak meydana çıkacak uçucuların muharebe kabiliyetleri, ne dereceye kadar itina ile hazırlanmış bulunurlarsa bulunsunlar noksandır ve mutlak surette lüzumu olan tecrübeden mahrum sayılırlar. Bunun yanında; av muharebelerinden gayri vazifelerde çalışacak fotoğraf, bombardıman seyrisefer ve telsiz gibi tayyareciliğin dimağı mahiyetinde olan ihtısıaslar da yetişmek çok güçtür.

Bir Fransız havacısının iddiasına nazaran, şakakları ağarmıyan gözcünün mükemmel bir halde yetişmiş olduğunu iddia edemiyeceğiz. Bu mubalâğa değil, daha çok hakikattir.

İşte Mihver tayyareciliğinin Versay muahedesinden sonraki askerî tedbirler ve tahdidler altında noksan kalmış bulunan tarafı, askerlik bakımından mütehassıs uçucunun yetiştirilememiş olmasıydı. Bu imkân İngiltere İmparatorluk tayyarecileri için bol bol vardı.

İşte Almanya şark cephesinde açtığı yeni hava muharebelerinde verdiği zayiatla malzemeden olan kaybını çok çabuk ve fabrikalarının sıkı çalışmalarile temin edecek kabiliyettedir. Birkaç bin tayyarelik bir boşluğu, ayda 3500-5000 arasında inşa ve hasıla kabiliyeti bulunan bir memleketin kapatması büyük bir külfet teşkil etmez. Ancak bu arada malzeme ile kaybolacak elemanı yerine koymak çok daha güçtür. Bir tayyare iki günde meydana çıkacak olursa, bir uçucunun harb kaidelerine uygun ve tabiye bilgilerine vâkıf olarak cephede yer alabilmesi sene ve hatta seneler işidir. On beş günde, bir buçuk ayda mekteb sıralarını aşacak uçucuların, pişkin ve olgun hasımlar karşısında ömürleri, sabah doğup, akşam ölen bazı süs filizlerinin ömürleri kadar kısa olur.

Cepheye ikmal malzemesi ve yedek eleman göndermiş olmak hülyasile bu çeşid uçucuları sevkederek ölüm sırasına koymak, hiç bir memleket şefinin aklından geçmez. Böyle olduğu içindir ki, sadece insan tasarrufunu değil, ilerideki çetin savaşları da hesaba katarak toy olmaktan ziyade, mütehassıs bir uçucu olarak gençliği cepheye göndermek zihniyeti hâkim olmaktadır.

Sovyet cephesinin, Manşın başlangıc zamanları kadar bol zayiat verdirmiş olması, Mihver tayyareciliğine eleman bakımından darbeler vurmaktadır. Bir taraftan Manş, öte taraftan şark cepheleri Mihver havacılarına en büyük kaybı verdirmektedir: Eleman zayiatı.

Çünkü bir piyade neferi on beş günde, bir topçu neferi bir ayda yetişebilirse, bir uçucu, ama, iş görecek ve hasma post bırakmıyacak bir havacı ise ancak bir senede yetişir. Bu zaman da harb icablarına uyarak, mecburî fedakârlıklarla olur.

Demek oluyor ki; Mihver havacılığının şark cephesindeki en büyük kaybı zaman ve bundan daha kıymetli olan mütehassıs havacı elemandır.

A. AHISKAL

Şehir ve Memleket Haberleri

Doğru değil mi?

İnşası yarım bırakılmış olan sokak

Kariimiz emekli binbaşı Alâeddin yazıyor:

«Beyazıdda Vezneciler mahallesinde Zeynebkâmil sokağında oturuyorum. Bu sokak motörlü ve atlı nakliye vasıtalarile yayaların pek kalabalık olarak gelip geçtikleri bir yerdir. Buna rağmen yazın toz ve toprak, kışın da çamur meşheri ve mahşeri olmaktan kurtulamamıştı. Çünkü bakımsız ve kaldırımsızdı. Senelerdenberi resmî ve yarıresmî bir çok makamlara müracaat edildiği ve onların muhtelif içtimalarında bahis mevzuu olduğu halde düzeltilmesine ve tamirine aid hiç bir netice elde edilememişti. Kirden evlerimizin, kapılarımızın renkleri görünmüyordu. Pencereleri açmamıza imkân yoktu. Nihayet, Aksaray caddesindeki binaların yıkılması üzerine faaliyete geçildi. Uzun müddettenberi çektiğimiz sıkıntıya bir son verilecek diye sevinmiştik. Heyhat, yarısı yapıldı, yarısı olduğu gibi bırakıldı. Ayni azab ve ayni ıstırab devam edip gidiyor.»

Kariimizin yukarıda naklettiğimiz mektubunda en ehemmiyetli nokta sokağın bir kısmının düzeltilip diğer kısmının ihmal edilmesi olduğuna ve alâkadar makamın böyle bir emir vermesi ihtimali bulunmadığına göre acaba bu iş bir müteahhidin veya küçük memurların lâkaydisine mi kurban oldu, diyoruz,

Doğru değil mi?

Üsküdar tramvayları

Belediyeye devir için lâyiha henüz Meclise verilmedi

Üsküdar tramvaylarının İstanbul Belediyesine devri için mezkûr şirketin bir kısım hissesine sahib bulunan Evkaf umum müdürlüğünün bu hissesini İstanbul Belediyesine sattığına dair hazırlanan kanun lâyihasının Büyük Millet Meclisinden geçmesi lâzımdır. Henüz bu lâyiha Millet Meclisine gelmemiştir. Bu içtima devresinde müzakeresi yapılacağı anlaşılmaktadır.

Bu yaz mevsimi Üsküdar ve Kadıköy havalisi hareketli olduğundan şirketin hasılâtı artmış ve eski Elektrik İdaresine 34,000, İş Bankasına 13,000, Konsorsiyoma 15,000 lirayı tutan borçlarını ödemiştir. Yalnız idarenin elinde mevcud 40 araba tamamile servise çıkarıldığı halde ihtiyaca kâfi gelmemiştir.

Üsküdar Tramvay İdaresinin ilk olarak kadın biletçi kullanmakta olduğu malûmdur. Diğer taraftan idare her türlü ihtimali gözönünde bulundurarak, bürolarında çalışan memurlardan bir kısmına da vatmanlık öğretmiştir. Bu suretle âcil ihtiyaclarda yeni vatman yetiştirilinceye kadar bu memurlar çalıştırılacaktır. Vatmanlık güç olduğundan bu serviste kadınlar çalıştırılmıyacaktır.

İlk kadın san'atkâr

Afifenin cenazesi dün hemen hemen kimsesiz olarak kaldırıldı

İlk kadın tiyatro san'atkârımız Afifenin cenazesinde hazır bulunan bugünün kalabalık aktörlerinden kadirşinas bir grup (!)

Vukuu vefatını dünkü nüshamızda teessürle yazdığımız ilk kadın artist Afifenin cenazesi dün Bakırköy hastanesinden kaldırılmıştır.

Hastane idaresi cenazeyi kaldırmak için artistlerin veya hiç olmazsa bir kısım kadirşinasların gelmesine intizar etmişse de nihayet merasimi kayd için gelen birkaç gazetecile Şehir Tiyatrosundan gönderilen iki aktör ve bir çelenkten başka bir şey gelmediğini görünce onu kendi vesaitile kaldırtmıştır. Türk tiyatro tarihinde yer alması lâzım gelen bu kadın san'atkârımız ebedî istirahatgâhına hüznünü böylece kendi kendine ifade eden yapyalnız bir merasimle tevdi edilmiştir.

Bir genc ilâc zannile tuzruhu içti ve öldü

Dün, Samatyada Kasabilyas mahallesinde oturan Fethiye adında genc bir kızın yanlışlıkla tuzruhu içerek öldüğünü yazmıştık. Bir müddettenberi Fethiye ile sevişen ve o civarda oturan 22 yaşlarında Şerif oğlu Ali, bu acı haberi alınca teessüründen hastalanmış, âsabını teskin için ekseriya kullandığı bir ilâcı içiyorum diye o da yanlışlıkla tuzruhu içmiştir. Derhal tedavi teşebbüsünde bulunulmuşsa da bu zavallı genc de biraz sonra ölmüştür. Adliye doktoru Enver Karan, cesedi muayene ederek defnine ruhsat vermiştir.

MÜTEFERRİK

Emniyet umum müdürü vazifesinden ayrılmış değildir

Şehrimizde bulunan Dahiliye Vekâleti Emniyet İşleri umum müdürü Osman Sabri Adal dün Parti İstanbul Vilâyet idare heyeti reisi Reşad Mimaroğlunu ziyaret etmiştir.

Dün, bir akşam gazetesi İstanbul Emniyet müdürlüğüne tayin edilen Osman Sabri Adalın şehrimize gelerek vazifesine başladığını yazmışsa da bu haber yanlıştır.

Osman Sabri Adal, Dahiliye müsteşarlığına tayin edilen Ali Rıza Çeviğin yerine Afyon Valiliğinden Dahiliye Vekâleti Emniyet İşleri umum müdürlüğüne tayin edilmiş ve bu defa da tetkiklerde bulunmak üzere Ankaradan şehrimize gllmiştir.

Orman yangını söndürüldü

Beykozun Güllük mevkiinde çıktığını yazdığımız orman yangını ahali ve muhafaza kıtaatının yardımile tevessüüne meydan verilmeden söndürülmüştür.

Yerli Mallar sergisi eylûl sonunda açılacak

İstanbul Yerli Mallar sergisinin bu sene eylûl sonunda açılması mukarrerdir. Bu suretle sergi İzmir enternasyonal fuarından sonra açılmış olacaktır.

İnhisarlar işçiye sıcak yemek veriyor

İnhisarların fabrika ve atölyelerinde çalışan işçilere meccanen öğle yemeği verilmesi için İnhisarlar Vekâleti bütçesine tahsisat konulmuştu. İnhisarlar umum müdürlüğü tetkiklerden sonra işçilere sıcak yemek tevziine karar vermiştir. Bu hususta hazırlıklar ikmal edilmek üzeredir.

ŞEHİR İŞLERİ

Şirketi Hayriye biletlerde tenzilât yapıyor

Şirketi Hayriye, Üsküdar, Harem ve Salacakla Köprü ve Kabataş, Beşiktaş hatlarında bliet ücretlerini 1 ağustostan itibaren halk lehine ucuzlatmağa karar vermiştir.

Salacak, Harem iskelelerinden Köprüye ve Köprüden bu iskelelere yalnız gitme ikinci mevki bileti 60 para tenzille 10 kuruşa, birinci mevki için bir kuruş tenzili ile 13,5 kuruşa indirmektedir.

Üsküdar, Salacak ve Harem iskelelerinden Beşiktaş, Kabataş ve Köprüye ve bu iskelelerden mütekabilen gidiş ve dönüş biletleri birer kuruş tenzili ile ikinci mevki 17, birinci mevkide 22 kuruşa indirilmiştir.

Hile yapan fırıncılara yeni bir ceza

Bazı fırınların teftişinde bunların mükerrer suç işledikleri görülmüştür. Belediye böyle mükerrer suç işliyen fırınların yevmiye almakta oldukları un istihkaklarını muayyen müddetler zarfında azaltmakla tecziyelerine karar vermiştir. Unu azaltılan fırınlardan kesilen unlar diğer civar fırınlara verilecektir. Bu şekilde Erenköy ve Kadıköy mıntakalarında üç fırıncı tecziye edilmişlerdir.

Kadın berberlerinin imtihanı

Belediye, permanant makineleri kullanan kadın berberlerinin imtihanlarına devam etmektedir. Şimdiye kadar müracaat eden 50 berberden yirmisi muvaffak olamamıştır. Bunlar iki ay sonra tekrar imtihan edileceklerdir.

HEM NALINA HEM MIHINA

Japonlar ne yapacak?

Japonya harekete geçiyor. Hedef, sıcak, zengin ve kalabalık cenubdur. Amirallar, generallere kendi tercih ettikleri genişleme istikametini kabul ettirmişlerdir. Çünkü, Japonyanın şimale doğru genişlemesini ordu, cenuba doğru inkişafını da donanma ister. Japonlar sıcak memleketleri tercih ediyorlar; 1904 - 1905 Rus - Japon harbindenberi şimalde ele geçirdikleri topraklara hicret edenlerin pek az olduğuna bakılırsa, Japonların soğuk iklimlerden pek hoşlanmadıkları anlaşılıyor.

Japonya, uzun uzadıya düşündükten sonra, kendi genişlemesi bakımından en kolay ve en ihtiyatlı hamlenin Hindiçiniyi işgal etmek olduğuna karar vermiştir. Burası 23 buçuk milyon nüfuslu, bir Fransız müstemlekesidir; halkı sarı ırka mensubdur. Suriyede dövüşen Vişinin, bu sömürgeyi Japonlara karşı müdafaaya niyeti de yoktur kuvveti de. Japonlar, müzakere yolile Hindiçiniye girebileceklerini anlamışlardır. Buraya yerleştikten sonra da, göz diktikleri Felemenk Hindistanına taarruz için mükemmel üsler elde etmiş olacaklardır. Arkasından Siyama da ayni suretle hâkim olunca bu iki memleketin bulunduğu büyük yarımadayı cenuba doğru saldırmak için bir sıçrama tahtası, bir taarruz kaidesi olarak kullanabilirler. Ahval ve şerait müsaade etmez de, cenubdaki İngiliz, Felemenk ve Amerikan topraklarını ele geçiremezlerse Hindiçini ile Siyam yanlarına kâr kalır. Bir iki nota, birkaç saat müzakere ile 23 buçuk milyon nüfuslu Hindiçini ve 14 buçuk milyon nüfuslu Siyam Japon hakimiyeti altına girerse bu, ne bedava bir zafer olur!

Sonra, bu iki memleketin işgali, Japonyayı öyle mükemmel bir sevkulceysî vaziyete getirecektir ki buradaki üslerden cenubî Çin denizine ve Bengale körfezine hâkim olmak, ucunda Singapurun bulunduğu Malaka yarımadasını, Malaka boğazını, Holanda Hindistanı denilen Sumatra, Cava, Borneo, Seleb ve Molük adalarını, Borneo'daki İngiliz müstemlekesini ve nihayet Amerikanın Filipin adalarını tehdid etmek kabildir. Filipin adaları coğrafî vaziyetleri itibarle Japonların cenuba doğru inmelerine mâni bir sevkulceyş duvarı teşkil ediyordu; Japonlar, Hindiçiniyi ele geçirince bu duvarın arkasına geçmiş olacaklardır. Cenubî Çin kıyıları ve Haynan adası zaten ellerindedir. Tonkin körfezi, Hindiçinideki Fransız deniz ve hava üsleri, Siyam körfezi Japon donanması ve hava kuvvetleri için ne mükemmel, ne bulunmaz taarruz üsleridir.

Japonya, Hindiçiniyi ve arkasından Siyamı ele geçirmekle tıpkı Sovyet Rusya ve Amerika gibi hareket ediyor. Sovyet Rusya, Almanların meşguliyetinden istifade ederek Lehistan, Finlandiya, Estonya, Letonya, Litvanya ve Besarabyada garba doğru ilerlemiş, sevkulceyşî vaziyetini tahkim etmişti. Amerika da, İngiltereden üsler kiralayarak ve İzlanda adasını, belki de Groenlandı işgal ederek nasıl sevkulceyş bakımından istifadeli ve hâkim mevziler tutmuşsa, Japonya da, şimdi ayni şeyi yapmaktadır.

İngiltere ile Amerikanın, Hindiçini ile Siyamın Japon hakimiyeti altına girmesine seyirci kalacakları anlaşılıyor. Çünkü Anglo-Saksonlar, hâlâ hazırlık devrinde, hâlâ müdafaa vaziyetindedirler. Küçük boylu, fakat yaman Japonlar daima ihtiyatkâr, fakat daima fırsatçı siyasetlerine devam etmekte ve genişlemek yolunda merhale merhale ilerlemektedirler.

İngiltere ve bir dereceye kadar Amerika, büyük toprakların, büyük menfaatlerin küçük tedbirler, az emek ve zahmetle muhafaza edildiği devirlerin çoktan geçmiş olduğunu ancak şimdi anlamışlardır. Büyük başın derdi de büyük olur.

Küçük hikâye

Arabacının kızı

Ahmed Hidayet

Bu da arabacının kızı ama, Dunyaşka değil!. Behiye... Babası İrfan dayı, İstanbul faytonlarının tekerleklerine ilk lâstik takılmağa başladığı zaman büyük bir san'at adamından daha meşhurdu. En namlı hovardalar kışın Beyoğlu caddesinde onun arabasile piyasa ederler, yazın Fenerbahçeye onun arabasile geçerler, ramazanda Direklerarasına onun arabasile çıkarlardı.

İrfan dayı, o zamanlar, şakaklarına kır düşmüş, çölrak yanaklı, tatarımsı suratlı, esmer, zayıf, kırklık bir adamdı. Yüksek sandalyesine gizleyerek belli etmek istediği bir gururla oturur, kamçıyı sağa, sola savurmadan, burnunun hizasında hafifce oynatarak şaklatır.. İçerisi lekesiz mavi çuhadan körüğü yarı kalkık, dingillerinin etrafı yaldızlı araba, biz çocukların gözlerinden hased ve gıpta bakışları toplaya taplaya lak... lak... geçip giderdi.

İrfan dayının arabasına binebilmek saadeti aklımızdan geçirmeğe bile cesaret edemediğimiz erişilmez bir idealdi.

Behiyenin annesi Zehra, ablak yüzlü, beyaz tenli bir kadındı. Kız kardeşi Mediha ile biraber otururlardı. Medihanın kocası Esad Efendi gazeteci idi. Ama, muharrir, muhabir değil... İdare memuru, mürettib, makineci de değil... Canım gazeteci işte... Gazete müvezzii.. Ama bu günkülerin en kalantoru bile onun yanında beş para etmez. Boynunda adeta kocaman bir mağaza taşır gibi yerli ecnebi bütün gazeteler, kalın deriden mahfazasının içinde bulunur, her hafta kapağına boyalı facia resimleri basan «Petit journal» in ilk sahifesi daima ön tarafa sallandırılırdı.

Mediha, evlere şenlik, şirret, müstebid, yaygaracı, herkese eziyet etmekten hoşlanır, huysuz bir kadındı. Zavallı Zehra, ondan büyük olduğu halde şerrine lânet her eziyete katlanır, her kaprisini çekerdi.

Behiye, bu iki kız kardeşle becanağın Topanede Boğazkesende Karabaş mahallesinde müştereken tuttukları yeni ahşab evde dünyaya geldi ve o mahitte büyüdü.

İki yaşından itibaren sokakta erkek ve kız çocuklarile birlikte oynamağa, bağırmağa, çırpınmağa koyuldu. O civardaki mini minilerin en sevdikleri şey çamurdan küçük bir dağ yaparak midye, istridye kabuklarına ara sıra bunun ötesinde berisine saplamak, içlerine zeytinyağı doldurarak hava karardığı zaman yakmak, etrafında halka olup hora tepmek, hayhurmaktı.

Ama, oralarda oyuncağı ne bulup ele geçirmek mi? Bunun için, daha vakitleri, halleri yerinde Türk ve Rum ailelerinin oturdukları Kumbaracı yokuşuna tırmanırlar, bazan Salıpazarı ve Kadirlerin tekkesine kadar giderler, her evin önünde küçük bir kapı açık bulundukça ellerini dakarak:

— Yağ parası, mum parası, akşam oldu kandil parası!

Diye feryadı basarlardı. Tabiî bir çoklan bir kuru gürültüye aldırmazlar, fakat bir kısmı da belayı çabukça savabilmek için pencereden beş para, on para fırlatırlardı.

İşte zeytinyağı, toplanar bu paralarla alınırdı. Behiye, o çocuk kalabalığının peşine takılarak düşe kalka mahalleden mahalleye, sokaktan sokağa koşar, yamlında ...

[continued:] entarisi yırtık pırtık, yüzü gözü kirli paslı eve dönerdi. Annesi Zehra, hiç sesini çıkarmaz, pislikleri yıkayıp temizlemeğe çalışır, fakat teyzesi terliği kaptığı gibi:

— Seni domuz, yezid, kâfir.. Gene bak şebele maymununa dönmüşsün!

Tekdirile çat pat vururdu.

Behiye biraz küyüyünce bayramları Boğazkesen caddesinde kalaycıların karşısındaki çukur arsada kurulan salıncaklara, atlıkarıncalara kaçıp giderdi. Altı buçuk yaşında da Kadirler tekkesinin bahçesindeki ilk mektebe başladı. Hoca Osman Nuri Efedinin önüne diz çöktü. Elifbeyi yanlışsız su gibi okudu.

Behiyenin bütün hayatını yazmağa kalkışırsak sekiz on cildlik bir roman olur. Onun için ömrünün göze çarpan büyük hâdiselerini, dönüm noktalarını ele almakla iktifa edelim.

Yedi yaşında Behiyeyi yavrularını emzirirken yanında geçtiği için bir dişi köpek ısırdı. Köpek hastanesine götürülüp enjeksiyon filân yaptırmayı hiç kimse düşünmedi. Kim akıl edecek? Baba sabahtan akşama kadar işde... Anne pısırık bir kadın... Teyze Mediha becerikli ama,

— Vay, benim neden çocuğum olmuyor?

Diye kıskanıyor, her gün için için:

— Şu kız bir kazaya, bir felâkete uğrasa da geberse!

Tarzında dualar ediyordu. Bu dualar da zaman zaman zahir makbul oldu ki Behiye Çukurbostan hamamında yalınayak sabunlu suların üstünde çabul çubul gezerken düştü. Başı göbek taşına çarpıp yarıldı.

Ertesi sene babası şimdi «Şark sineması» olan «Odeon» tiyatrosuna baloya götürdüğü mirasyedilerin kendisine gönderdikleri büyük bir şişe rakıyı nefes almadan içtiği için sallana sallana iskemlesinin üzerine çıkmıştı. Yolda başı döndü, yere yuvarlandı. Tekerlekler boynunun üzerinden geçti.

O vakit Zehra el yanında hizmetçilik etmeyi hayırsız kız kardeşinin eline bakıp oturmaktan ehven buldu. Fakat bir gün camı silerken pencereden sokağa kayıverdi. Her tarafı hurdahaş oldu. Üç gün sonra öldü. Behiye senelerce Medihanın yanında sabah akşam ekmek ve yemek yerine dayak yiyerek koçan gibi sert, sırım gibi ince, göz evleri çukur, yağlı saçlı bir genc kız olup çıktı.

Artık yaşamaktan bıkmıştı. Her gece üstüne kıvrıldığı ot minderin deliğinden fırlayan samanların arasına başını gizleyerek hıçkırıyordu.

Gündüzleri bu hıçkırıkların yerine sonsuz öksürükler kaim oluyordu. Ara sıra ağzından kırmızı parçaları balgama karışarak fırlıyordu. Behiye kan kusmaktan memnundu. Hem öksürüğü hafifliyor, hem de yakında öleceğine seviniyordu.

— Yatar da başıma kalır!

Diye, Mediha teyze onu bir gün hastaneye götürdü. Genc kız doktorla yalnız kalınca yalvardı;

— Beni burada alakoyun, dedi, oturak dökmeğe, abdesthane temizlemeğe razıyım!..

Kalış o kalış.... Behiyenin öksürükleri yavaş yavaş durdu. Göz çukurları doldu. Bacaklarında, kollarında et birikti. Yüzü ve göğsü yuvarlandı. Hademe yamaklığından başlayarak hastabakıcılığa, başhemşireliğe kadar yükseldi.

Rahattı, hayatından memnundu. Birikmiş parası vardı. Her hafta izinli çıktığı zaman, veli nimeti doktor Sabri Beyin mezarını ziyarete gidiyor, ruhuna fatihalar okuyordu.

Lâkin, mütareke devrinde onu şeytan dürttü. Kim bilir, hangi nesil ecdadından intikal edip gelen kötülük damarı depreşti. O zaman baş son, âmir memur belli değildi. Sevdiği boşta gezenin boş kafası Cevdete yedirmek için lâboratuvardan bir mikroskopla bir kaç alet çaldı. Ondan sonra da tabiatile bir daha hastanenin semtine uğramadı.

***

Arada geçirdiği tatlı ve acıklı sergüzeştlerin hepsini bilmiyoruz. Sayısız âşık değiştirdiğini, bir kaç bıçak, kurşun yarası aldığını, çeşid çeşid suçlardan senelerce hapisanede yattığını söylüyorlar.

Fakat bugün ellisine yaklaşan arabacının kızı Behiye şişman, boynu katmerli, kaşları rastıklı, suratı düzgünlü, kerli felli bir kadındır. Mükellef bir apartımanda oturuyor. Geceli gündüzlü kadın erkek misafiri eksik olmuyor.... Vur patlasın, çal oynasın, her saat, her dakika gülüyor, eğleniyor... Hem de beş para masraf etmeden... Hep başkalarının cebinden harıl harıl dökülen ellilik, yüzlük banknotlarla!.

Ahmed Hidayet

SON HABERLER

Siyasî İcmal

Fransa Hindiçiniyi teslim ediyor

Japonyanın Hindiçinide istediği imtiyazları kolaylıkla elde edeceği, artık apaçık anlaşılıyor. Vişi hükûmeti ile Japonya arasında bu meseleyi hal için Vişi ile Hanoide müzakereler yapılmakta ve anlaşılan bu müzakereler Japonyanın Asyaya hâkim olduğu esas üzerinde cereyan etmektedir. Hatta bazı haberlere göre Japonlar anlaşmayı bir emri vâki saydıkları için Hindiçiniyi işgal için hazırlanıyor ve anlaşmanın imzası üzerine, her hangi bir muhtemel muhalefetle karşılaşmadan bu işi başarmak için her tedbiri alıyor. O halde Hindiçininin işgali bir gün meselesidir.

Acaba Fransa, İmparatorluğu niçin müdafaa etmiyor?

Vişi hükûmeti kendini müdafaa mesuliyetinden ibra için bir çare bulmuştur. O da, Hindiçiniyi İngiliz istilâsından kurtarmak için Japon himayesine tevdi etmek mecburiyetinde kaldığıdır! Bu himayenin daha sonra ilhak mahiyetini alması ihtimali Vişiyi zerre kadar telâşlandırmamakta ve bu zihniyetle de göz göre göre İmparatorluğun bir parçasını teslim etmektedir.

Fakat İngiltere, telâş içindedir. Çünkü Japonyanın Hindiçiniye kolaylıkla inmesi kendi nüfuz mıntakasını tehlikeye maruz bırakmakta ve İngilterenin menfaatlerini korumak için, Uzakşarka büyük kuvvetler ayırmasını icab ettirmektedir.

Japonyanın Hindiçiniyi işgal ile Mihvere yapacağı en birinci yardım budur. Yani, İngilterenin, Mihver devletlerine karşı kullanacağı büyük kuvvetleri Uzakşarka çekmek ve bu kuvvetleri âtıl bir halde tutmaktır.

Japonyanın Hindiçiniyi işgal ettikten sonra boş duracağını tahmin etmek manasız olur. Bilâkis Japonya burasını evvelâ Taylanda (eski Siyam) hulûl etmek için kullanacak ve böylece Singapuru tehdid edecek, sonra gene burasını Felemenk Hindistanına hülûl için kullanacak ve yavaş yavaş bu hülûle tecavüzî bir mahiyet verecektir.

Fakat günün asıl meselesi, Hindiçininin Japonya tarafından işgali, ve bu işgal dolayısile Tayland'la komşu olmaları ve bu komşuluğun Uzakşarkta İngiliz müdafaasının en belli başlı mesnedi olan Singapurun tehdide uğramasıdır. İngiltere, bundan böyle Yayland'ın vaziyetine daima dikkat edecek, Japonyanın bu memlekete hülûl etmesi için uğraşacak, her ihtimale karşı daima hazırlıklı bulunacak ve her Japon hareketine karşı koymak için azamî uyanıklığı gösterecektir.

Fransanın Hindiçiniyi teslim etmesi İngiltereyi bu mecburiyetlere katlanmak ıstırarında bırakıyor.

İngiltere ile İspanya arasında ihtilâf:

İspanya hükûmeti şefi General Franko bir kaç gün evvel söylediği bir nutukla umumî askerî vaziyete temas ettikten başka İspanyanın iktısadî vaziyetinden de bahsetmişti. Bu nutuk İngiltere ile İspanyanın arasını açmağa sebeb oldu. Çünkü General Franko bu nutkunda Mihver devletlerinin mutlaka harbi kazanacaklarını söylemiş. Ve Sovyetler Birliğinin harbe girmiş olmasının da bu netice üzerinde kat'iyyen tesir etmiyeceğini anlatarak Mihverin hem Avrupa, hem hıristiyanlık namına harb ettiğini ve İspanyol kanının bu harbde Mihver genclerinin kanına karışacağını izah etmişti.

General Franko, İspanyanın iktısadî vaziyetinden de bahsederken İngiliz yardımlarını istihkar eden bir lisan kullanmış ve bu yüzden gerek askerî, gerek iktısadî mütalealarıİngilterede fena bir tesir bırakmıştır.

General Franko hükûmetinin nazist Almanya ve faşist İtalyaya en geniş ölçüde mütemayil olduğu ötedenberi malûmdur. Çünkü İspanya dahilî harbi sırasında sağ tarafı temsil eden General Franko, ancak Almanya ve İtalyanın yardımları ve müdahaleleri sayesinde dahilî harbi kazanmış ve şimdiki rejimi kurmuştu.

Fakat şimdiki harb koptuktan sonra İngiltere İspanya rejimile alâkadar olmıyarak İspanyanın yeniden harbe girmemesi için çalışmış ve iktısadî yardımlar sayesinde bu gayeyi tahakkuk ettirmeyi ummuştu. İngiltere, dahilî harbden çok yorgun çıkan İspanyaya, iktısadî yardımlarda bulunmanın makbule geçeceğini zannederek geçen martta İspanyaya 4 milyon İngiliz lirası ikraz ve bu paranın yarısile iptidaî madde ve gıda maddeleri almasını temin etmiş, geçen nisanda da 2,5 milyon lira daha vererek ihtiyaçlarını tehvine çalışmıştı.

Buna rağmen General Frankonun, müttefikler aleyhinde bu kadar kat'i sözler söylemesi ve İngiliz yardımını istihfaf etmesi, İngilterede çok fena tesir bırakmış ve İngiltere Hariciye Nazırı Mister Eden, İngilterenin İspanyaya karşı siyasetini değiştirmek mecburiyetinde kalacağını söylemiştir.

Bunun manası İngilterenin İspanyaya karşı iktısadî ablukayı tatbik etmesi ve İngiliz müsaadesile İspanyaya gidebilen gıda maddelerini ve iptidaî maddeleri kesmesidir.

Acaba İspanya hükûmeti. ihtiyaçlarını Mihver kaynaklarından temin edebileceğine inanarak mı İngiltereye karşı bu vaziyeti almıştır? Yoksa daha başka bir niyette olduğu ve Mihver lehinde harbe karışmayı göze aldığı için mi bu şekilde hareket etmiştir?.

Bu cihetleri henüz bilmiyoruz. Fakat koyu katolik olan General Franko, Sovyetlere karşı açılan Alman harbini Avrupanın ve hıristiyanlığın harbi saymaktan başka bir şey yapamaz ve başka türlü söz söyleyemez. Bu sözler, Mihverin, Sovyetlere karşı açılan harbe, ehli salib mahiyeti vermek için vuku bulan teşebbüslerini teyid ettiği için de İngilterede iyi karşılanmamıştır.

Elhasıl İngiltere ile İspanyanın arası açılmış bulunuyor. Bu gerginliğin mühim hâdiselere bir başlangıç teşkil etmesi de muhtemeldir.

Ömer Rıza DOĞRUL

Koordinasyon kararları

Gazetelerin sahifeleri tahdid olunuyor, taksiler badema serbestçe işliyebilecekler

Ankara 24 — Koordinasyon heyeti yarın iki yeni karar neşredecektir. Bunlardan biri gazetelere diğeri de taksilere aiddir.

Kararlardan biri mucibince gazeteler sahifeleri tahdid edilmiş olarak çıkacaklardır. Büyük hacımda olan gazeteler dört sahife, küçük hacımda olanlar altı sahife olarak intişar edeceklerdir.

Diğer karara göre bir müddettenberi takyid edilmiş bulunan taksiler badema çift ve tek numara nazarı itibara alınmadan işliyebileceklerdir. (Radyo gazetesi)

Cenubî Amerikada Nazi düşmanlığı

Arjantinde Alman sefarethanesine baskın yapıldı - Vaşington 3 memlekette isyandan korkuyor

Buenos - Aires 24 (a.a.) — Çarşamba günü polis, nazi partisinin umumî karargâhı olan Buenos - Aires Alman sefarethanesini basmıştır. Muhtelif Alman cemiyetler merkezlerine de diğer bazı baskınlar yapılmış ve bazı evrak musadere edilmiştir.

Sefarethaneye yapılan baskın, federal mahkeme hâkimi ile Arjantin aleyhindeki faaliyeti hakkında anket yapan ve araştırmaları emreden parlamento komisyonu azalarının huzurunda olmuştur.

Resmî memurlar, sefarethanede değil, sefaret binasında bulunmaması lâzım gelen nazi partisinin umumî merkezinde araştırma yapmış oldukları kanaatindedirler. Halbuki bu yüzden sefaret binasına cebren girmiş oldukları için Alman sefaretinin vaziyeti Buenos-Aires'te bir çok münakaşalara sebeb olmuştur.

Polisin baskınını görmek üzere civar sokaklarda muazzam bir halk kütlesi toplanmıştı.

General Marshall, 3 Cenubî Amerika memleketinde Nazi isyanından endişe ediyor

Vaşington 24 (a.a.) — Mümessiller meclisi, askerî komisyonu azasının söylediklerine nazaran, genelkurmay reisi General Marshall, üç cenubî Amerika milletinin nazi isyanları ihtimalini göz önüne almaları lâzım geldiğini komisyonda beyan etmiştir.

Komisyon azası, Brezilyanın muhtemel bir karışıklık ocağı olduğunu söylemiş ve ayni zamanda Bolivya ve Kolombiyayı da zikretmişlerdir.

Bolivyadaki Alman sefiri ayrıldı

Santiago 24 (a.a.) — Bolivyadaki Alman elçisi Wendler, dün Antofagostaya gelmiştir Şili otoriteleri, mumaileyhe derhal Şiliyi terketmesini ihtar etmişlerdir. Kendisinin Antafagosta istasyonuna muvasalatı, hasmane nümayişlere sebebiyet vermişti. Halk «Yaşasın Bolivya» diye bağırmıştır.

İnhisarlar Vekili Hopaya gitti

Artvin 24 (a.a.) — Dün buraya gelmiş olan Gümrük ve İnhisarlar Vekili Raif Karadeniz ve refakatindeki zevat geceyi burada geçirmişler ve bu sabah Hopaya gitmiştir.

İnhisarlar Vekili buradaki ikametleri esnasında tütün ekicilerile temasta bulunmuş ve onların dilek ve ihtiyaclarile alâkadar olmuştur.

Sovyetlerin Erzurumdan geçen diplomatları

Erzurum 24 (a.a.) — Sovyet Rusyanın Almanya, İtalya ve Macaristandaki elçilik memurlarından müteşekkil 146 kişilik bir kafile dünkü trenle şehrimize gelmişlerdir. Misafirler şehrimizde iki saat istirahatten sonra otomobillrele Sarıkamışa müteveccihen yollarına devam etmişlerdir.

Toprak Ofisinin 14 bin lirasını alarak kaybolmuş

İzmir 24 (Telefonla) — Şehrimiz Toprak Ofisinde veznedar olan Mustafa bir bankaya götürmek üzere yanına aldığı 14 bin lira ile ortadan kaybolmuştur. Mustafanın ne bankaya gittiği, ne de Ofise döndüğü görülmeyince kendisi aranmaya başlanmıştır. Bu hususta zabıtaya da ihbaratta bulunulmuştur.

Yaralı esirlerin mübadelesine İsveç tavassut edecek

Stokholm 24 (a.a.) — İsveç ajansı bildiriyor:

Yaralı harb esirlerinin bitaraf memleketler tarikile yapılacak mübadelesi hakkında İngiliz Hariciye müsteşarı Lord Law'ın Avam Kamarasındaki beyanatı münasebetile, İsveç ajansının öğrendiğine göre muhariblerin mutabık kalacakları projelerin tahakkuku için İsveç, işbirliği yapmağa hazırdır.

30,000 Fransız esiri serbest bırakıldı

Paris 24 (a.a.) — 1914/1918 habrine de iştirak etmiş ve serbest bırakılmış olan 30,000 Fransız harb esiri Charlons-Sur - Marne'a varmışlardır.

Bu kafile, Mareşal Petain namına hükûmet mümessilleri tarafından istikbal edilmişlerdir.

Müstakbel Milletler Cemiyeti projesi

M. Welles silâhların elbirliğile bırakılması ve ham madde kaynaklarının taksimi fikrinde

Vaşington 24 (a.a.) — Norveç elçiliğinde inşa edilecek olan yeni bir pavyonun temel atma merasimi münasebetile Amerika hariciye müsteşarı Sumner Welles, mühim bir nutuk söyliyerek ezcümle demiştir ki:

«— Hüsnü niyet sahibi milletler, silahsızlanmayı ve iktısadî imkânları teminat altına almak üzere kâfi derecede kuvvetli bir milletler camiası vücude getirmek için harbden sonra gayret sarfetmelidir.

Wilson'un tasarladığı milletler cemiyeti, Birleşik Amerikada ve dünyanın diğer memleketlerindeki insanların kör hodbinliği yüzünden akim kalmıştır. Bunun diğer bir sebebi de milletler cemiyetinin bazı devletler tarafından ilkönce kendi siyaset ve ticarî ihtıraslarını tahakkuk ettirmek ve statükoyu muhafaza etmek maksadile kullanılmış olmasıdır.

Bu milletler cemiyeti hiç bir zaman Wilson'un fikri mucibince milletler arasında lâzım olan düzeltmeleri sulh ve adalete uygun bir surette yapmağa muktedir olamamıştır.

Bütün milletlerin feci surette sarsılmış bulunduğu bu dünyada kanun ve nizamı yeniden tesise kalkışacakları zaman, zikrettiğim düzeltmeleri mümkün kılmak için bir teşkilâtın vücude getirilmesi elzem olacaktır.»

Bu teşkilâtın mahiyetini tasrih ederken Sumner Welles demiştir ki:

«— Silâhlanmanın tahdidi ancak enternasyonal bir kontrolun sıkı ve kat'î bir tarzda tatbikı sayesinde mümkün olacaktır. Bütün milletlerin müsavi kaynaklardan istifade etmek hakları tanınmadıkça müstakbel dünyada sulh, asla tesis edilemiyecektir.

Tabiî membalar veya bütün milletlere lâzım olan iptidaî maddelerin monopolu bir millet veya bir hükûmetin elinde bulunduğu müddetçe adalet ve sulha müstenid bir dünya nizamının temeli mevcud olamıyacaktır.»

Welles, dünyanın her tarafında insanların emniyet içinde ve korkusuz yaşamak arzusunda olduklarını söyliyerek, nutkuna nihayet vermiştir.

Bu nutuk, Birleşik Amerika siyasî mahfillerinde derin bir alâka uyandırmıştır. Çünkü, bu mahfillerde işaret edildiğine göre, Welles, Amerikan hükûmetinin harbden sonra tahakkukunu arzu ettiği ideali en sarih surette ifade etmiş bulunuyor.

Ayni mahfillerde bildirildiğine göre, nutkun ehemmiyeti şu ebeblerden ileri gelmektedir:

1 — Nutukta, adaletsizliğin tanınmasına müstenid bütün sulh anlaşmalarının reddedileceği söylenmektedir.

2 — Welles, Wilson'un teşebbüsile kurulan Milletler Cemiyetinin iflâsında Amerikanın da mes'uliyeti olduğunu itiraf etmiştir. Nutuk, Amerikanın dünyanın müstakbel siyasî tanzimine iştirak edeceği taahhüdünü ihtiva etmektedir.

Pariste Fransız, Alman müzakereleri

Londra 24 (a.a.) — Dün akşam «Toulouse» radyosu Pariste Alman ve Fransız hükûmetleri mümessilleri arasında görüşmeler cereyan ettiğini bildirmiş ve bu görüşmelere mütehassısların da iştirak ettiğini ilâve etmiştir. Bu konferansta tetkik edilen mevzular hakkında hiç bir malûmat verilmemiştir.

Dobrucada yakalanan Rumen paraşütçüleri

Sofya 24 (a.a.) — Cenubî Dobrucada bir çok paraşütçü tevkif edilmiştir. Bunların hepsi rumence konuşmaktadırlar. Hepsinin üzerinde ley bulunmuştur. Bunlar Çernavoda civarında, Tuna üzerindeki bazı köprüleri atmak vazifesile mükellef bulunuyorlardı.

General Wavell'in Chang King'e gittiği asılsız

Londra 24 (a.a.) — Burada resmen bildirildiğine göre General Wavell'in Chang King'e geldiğine dair olan havadis tamamen asılsızdır.

İrtihal

İzmit eşrafından Sadeddin Atiğin refikası ve eski meb'us merhum Rüştü Beyin kerimesi Bayan Hayriye, Teşvikiye Sağlık Yurdunda bir ameliyattan sonra vefat etmiştir. Pek yüksek meziyetlere sahib olan ve gerek memleketinde, gerek İstanbulda herkesin hürmetini kazanan merhumenin pek genc yaşında ölmesi umumî teessürü mucib olmuştur. Allahtan rahmet diler, kederli ailesine beyanı taziyet ederiz.

TÜRKOLOJİ BAHİSLERİ

Hayrullah Efendinin Bursa seyahatnamesi

Yazan: **İsmail Hami Danişmend**

— 3 — [*]

Büyük Türkolog (Ahmed Vefik Paşa) nın Bursa valiliği devrindeki imar faaliyetinden bahsedenler umumiyetle onun ancak bir iki eserini zikretmekle iktifa ederler: Bu eserler, eskiden *«Damad Efendi Konağı»* denilen büyük bir evi hastaneye kalbetmesi, şimdi kendi ismini taşıyan bu hastaneye varidat temin etmek üzere *«Temaşahane-i Osmanî»* isminde bir tiyatro kurdurması, *«Altı-parmak caddesi»* ni açtırması ve nihayet birtakım dar ve çıkmaz sokakları yıktırması gibi şeyler... Halbuki (Hayrullah Efendi) nin «Bursa Seyahatnamesi» ne göre, efendi merhumun kendi gözlerile gördüğünden bahsettiği üç muhtelif Bursanın üçüncüsü, yani bugünküsü baştanbaşa (Ahmed Vefik Paşa) nın eseri sayılmak lâzım gelir.

Paşa merhumun bu büyük hizmeti valilik devrine değil, Anadolunun *«Sağ kol müfettiş-i umumiliği»* devrine aiddir; zaten (Hayrullah Efendi), paşanın o vazifeye bilhassa bu maksadla tayin edildiğinden bahseder (s. 396):

«1268 senesi tekrar bir hareket-i arz daha olduğundan şehrin ziynet ve ma'muriyyeti bütün bütün hâke beraber olmuş idi. Hamdolsun mebdei ma'muriyyet denmeğe şayan olan asr-ı hümayunda ahalinin istihsal-i saadet-i hali ve şehrin dahi ma'muriyyetçe olan noksanlarının ikmali zımnında teftiş-i mülk senesi (1280) Anadolunun sağ koluna me'mur olan Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye a'zay-ı fihâmından utufetlû Ahmed Vefik Efendi Hazretlerinin Bursaya varup orada saye-i hümayunda muvaffak olduğu âsâr-ı tanzimiyyeden meşhudum olanlarını beyan ederim.»

Bu fıkraya göre (Ahmed Vefik Efendi) paşalığından evvel *«hâke beraber olan»* Bursanın *«ma'muriyyetçe olan noksanlarının ikmali»*, yani yeni bir Bursa kurulması için müfettişliğe tayin edilmiş demekti. «Encümen-i Dâniş» reisinin Hicrî 1280 (= M. 1863) tarihine *«teftiş-i mülk senesi»* demesinin sebebi, o tarihte Rumeliye de başka bir müfettiş gönderilmiş olmasıydı: *Ceride-i Havadis»* in 20 rebi-ül-âhır 1280 tarihli ve 1161 numaralı nüshasına göre *«Rumeli eyalât-ı garbiyyesi müfettişi»* nin de (utufetlû Suphi Bey) olduğu anlaşılıyor (1). Gene bu nüshada münteşir: *«Anadolu cânib-i yemînî müfettişi utufetlû Ahmed Vefik Efendi Hazretlerinin gezdiği mahallerde vuku bulan tahkikat ve icraatını mübeyyin vârid olan jurnalların hulâsası»* na göre, müfettiş efendi İzmit, Sapanca, Geyve, Yenişehir, İznik, Gemlik ve Karasi taraflarını teftiş ettikten sonra yeni bir Bursa kurmaya başlamıştı. (Hayrullah Efendi) ye göre şehrin yalnız bir noktasında (s. 401): *«Müfettiş-i müşarünileyhin maiyyetinde bulunan mühendislerin tarif ve iraeleri üzere münavebe tarikiyle yevmiyye birkaç yüz nefer amele»* çalışıyordu.

(Ahmed Vefik Efendi) nin Bursadaki icraatı hakkında (Hayrullah Efendi) nin verdiği izahat imar ve tamir işlerile içtimaî faaliyetlere aid olarak iki kısma ayrılabilir: Geniş ve yeni caddelerle yollar ve meydanlar açmak, köprüler kurdurmak, yıkılmış abidelerle evleri yeniden yaptırmak ve çinileri tamir ettirmek gibi büyük imar hareketlerinin yanında dilencileri çalıştırmak, ipekçilere lonca kurdurmak, sıhhî ve iktısadî tedbirler ittihaz etmek gibi içtimaî gayretlere de tesadüf edilir.

(Ahmed Vefik Efendi) nin açtırdığı caddelerle yollar şöyle sıralanabilir (s. 399-400): 1 — Gemlik caddesi: Bursa *«Hükûmet sarayı»* ndan Gemliğe kadar *«beş bin zirâ» tulünde»* dir; 2 — *Saraydan sağ cânibe azimet olundukta Ermeni mahallesi arasından geçerek Yeşil imâret ve Emir-Sultana kadar on altışar zirâ arzında yekdiğere mütekabil ve muhâzî caddeler»*: Bu caddelerin etrafına *«müceddeden haneler inşâ kılınmıştır»*; 3 — *«Sol tarafta dahi Câmi-i Kebire dek gayet düz bir cadde açılmış olmağla saraydan Yeşil imâret ve Ulu Câmi caddeleri boydanboya görülmektedir»*; 4 — *«Şehrin en kadîm ve en lâtif mevkiinde olan hisara çıkmak için gerek yaya, gerek hayvan ile gidecek münasib bir yol yok iken şimdi hisar kapusundan en ağır yüklü araba bile kemal-i sühuletle çıkacak surette tesviye olunmuştur.»*

(Hayrullah Efendi) müfettiş efendinin en büyük himmetlerini abidelerde gösterir (s. 400):

«Bâni-i bünyan-ı devlet olan Osman Gazi merhumun türbe-i şerifesi birçok ufak ve harab haneciklerin arasında kalmış olup şimdi mezkûr haneler sahiblerinden iştira olunmuş ve (Osmaniyye meydanı) namiyle bir meydan olduğundan türbe-i şerife her ne kadar meydana çıkarılmış ise de bu havali mahsulü olan elvan mermerler ile yeniden inşa ve tevsi olunacağı işitilmiştir.»

(Ahmed Vefik Efendi) yeni bir Bursa kurarken Bursalıları da çalıştırmıştır (s. 400):

«Ahali-i şehir hisarın içinde dağlarca yığılmış kalmış olan molozları kaldırup gerek bâni-i bünyan-ı devlet ve gerek sâni-i salâtîn olan Orhan Gazilerin medfun oldukları Davullu manastırın hudud-ı kadîme-i sahihası beş zirâ topraklarının altından meydana çıkarılmıştır.»

Bundan başka *«Hüdavendigâr Gazinin Kosova muharebesine giderken ümerasiyle vedâ eylediği Şehâdet nam câmi-i şerif minare ve kubbesiyle münhedim»* olduğundan müfettiş efendi yeniden yaptırmış, *«hareket-i arzda ta'mir ve ıslah kabul etmez mertebede rahne ve harablığa»* uğrayan Yeşil câmi ile türbe *«hey'et-i asliyye ve kadîmesi tağyir edilmiyerek tecdid olunup birtakım nâehil evkaf müdürlerinin kadirnaşinaslıkları ile nice zamanlardanberu beyaz badanaların altında mestur kalan müzehheb çiniler ve mülevven ve lâtif mermerler üzerine zemin-ü-zaman kûfî ve sülüs nakşolunmuş yazular şimdi meydana çıkmıştır»* (s. 406).

«Hüdavendigâr» türbesile câmii de *«münhedim olmuş iken»* İkinci Murad la Sultan Cem vesair şehzadelerin türbelerile beraber *«müceddeden inşa»* yahud *«yeniden tamir ve ihyâ»* olunmuştur. Fakat (Hayrullah Efendi) nazarında *«en ziyade teessüf olunacak şey Bursa Evkaf Nazırlarının adem-i ehliyyeti ile sanayi-i kadîmesinin kaba badanalar altında kalması maddesidir.»* Efendinin bu *«sanayi-i kadîme»* tabirinden maksadı *«nukuş-u-elvanındaki mehareta hayran olduğu»* çinilerdir (s. 407):

«... İşte çiniler fil-asıl Acemistana Çinden gelmiş iken o asırlarda Bursa mülhakatından (Çinizlik) dedikleri mahalde i'mal olunur idi. Şimdi metruk-u-mensi olduğundan ta'miratı içün burada i'mali kabil olmayup nümune verilerek Avrupadan celbettirilmiştir.

(Hayrullah Efendi) nin Avrupadan çini ısmarlanmasına aid rivayetinde bir zühul olsa gerek: Bursa Müzesi Müdürü Rıza Yalgın'ın izahına göre (Ahmed Vefik Efendi) hem işsiz kalan İznik çiniciliğini inkırazdan kurtarmak, hem Bursa abidelerinin o zamanki ve istikbaldeki tamirlerinde kullanılmak üzere İznik imalâthanelerine on beş bin parça çini ısmarlamış, işte bunlardan artan çinilerden sekiz bini de son zamanlarda Bursa Müzesi müdürlüğüne teslim edilmiştir! Onun için şimdiki tamirler bile (Ahmed Vefik Paşa) nın yalnız o günkü hali değil, bugünkü istikbali de hesab eden durendişliği sayesinde mümkün olabilmektedir.

(Hayrullah Efendi) nin Bursa Seyahatnamesinde o zamanki zihniyet itibarile bizi en çok hayret içinde bırakacak noktalardan biri de bir münasebetle *«tesettür»* aleyhinde ve kadınların açılması lehinde söylediği sözlerdir (s. 405):

«Şehrin Muradiyye tarafında yüz babdan ziyade koza fabrikaları olup devletin fabrikaları dahi oradadır. İşbu fabrikalarda müslüman ve hıristiyan kızları karışık olarak işlerler. Ustaları dahi kadın olduğundan iki millet arasında bu münasebet ile ülfet ve mahabbet husule gelmektedir. Fakat bu kızlar başlarına birer ince tülbend örtüp cümlesi muhteliten birlikte bulunduklarından ustabaşı olan firenk ile yüz göz alışınca mezkûr tülbendlerin kalkacağına istibah olmadığı misillû açık olarak halk ile ihtilâta başlayacaklarına dahi istidlâl olunur!»

***

(Hayrullah ibni Abdülhak Efendi) nin on dokuz sene içinde üç kere gidip gördüğü ve birbirine hiç benzetemiyerek hissettiği hayretleri küçük bir seyahatname ile ifade ettiği üç muhtelif Bursa gözönüne getirilecek olursa, eski mamur Anadolunun muhtelif devirlerindeki muhteşem Türk şehirlerinden nasıl olup da bugün hiç biri kalmamış olduğu bütün vuzuhile ve o vuzuhun bütün acılığile anlaşılmış olur.

İsmail Hami DANİŞMEND

(1) — Bükreş büyük elçisi aziz dostum Hamdullah Suphinin babası (Suphi Paşa) merhum: Sonraları vezir rütbesile muhtelif valiliklerde, evkaf ve maarif nazırlıklarında bulunmuş ve muhtelif ilmî eserler bırakmıştır.

*] Bundan evvelki yazılar 1 ve 18 temmuz tarihli nüshalarımızda çıkmıştır.

LOZAN GÜNÜ

Üniversitede parlak merasimle tes'id olundu

Lozan günü münasebetile dün Üniversitede yapılan merasim çok parlak olmuş, binlerce kalb bu eşsiz zaferin heyecanile çarpmış ve bu günü yaratan Millî Şefi bir kere daha saygı ile selâmlamıştır.

Merasim Üniversite merkez binasında yapılmıştır. Binanın holünde hazırlanan köşede Millî Şef İsmet İnönünün Lozan günlerine ve bugüne aid iki portresi bayraklar ve çiçekler arasında bulunuyordu. Salonlar, Millî Şefimizin, bu günün ehemmiyetini tebarüz ettiren vecizelerile süslenmişti.

Davetliler arasında Hariciye Vekili Şükrü Saracoğlu, Maarif Vekili Hasan Âli Yücel, şehrimizde bulunan birçok meb'uslar, İstanbul Parti Başkanı Reşad Mimaroğlu, Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdar, Örfî İdare Komutanı Korgeneral Ali Rıza Artunkal, İstanbul Komutanı Tümgeneral İshak Avni, Üniversite Rektörü, Türk ve ecnebi profesörler yer almış bulunuyorlardı. Kalabalık bir talebe ve halk kütlesi binanın bütün salonlarını doldurmuştu.

Merasime saat 17 de Şehir Bandosunun çaldığı İstiklâl marşile başlanmıştır. Marşı müteakıb kürsüye gelen Rektör Cemil Bilsel, Üniversite namına hazırunu selâmladıktan sonra «Lozanı niçin kutluyoruz?» mevzulu bir konferans vermiştir. Rektör sözlerine şöyle başlamıştır:

«— Bu gün Lozan günüdür. Lozan barışını tesbit eden 18 anlaşma, 18 yıl evvel Lozan Üniversitesinin merasim salonunda bu gün imzalandı. Anlaşmaları Türkiye Büyük Millet Meclisi Hariciye Vekili ve Başmurahhası sıfatile imza eden Millî Şefimiz, buraya dönüşlerinde memlekete en evvel, büyük ilim müessesemizde izah etti ve bunların önemini ve manasını duyacak olan bu müesseseye de imza ettikleri kalemi teslim etti. Bu günü, bu sebeble Üniversitede her yıl kutluyoruz. Bu seneki toplantıya, yüksek huzurlarınızla ayrı ayrı şeref verdiğiniz için şükranlarımı arzederim.

Lozan gününü niçin kutluyoruz? Bir devletler hukuku profesörü sıfatile bu suale cevab vereceğim. Lozan, memlekete sağlam ve şerefli bir barış getirmiştir. Bu itibarla, Lozan günü barış günüdür. Gene Lozan, memlekete, istiklâl ve hakimiyet getirmiştir. Bunun içindir ki Lozan günü, istiklâl ve hakimiyet günüdür. Gerek sağlam ve şerefli barış, gerekse Türk milletinin hakimiyet ve istiklâli Lozanda, çetin bir savaşla koparılmıştır. Bu itibarladır ki Lozan günü, ayni zamanda zafer günüdür. Lozan barış günüdür. Bütün dünyanın iki yıldır harb ateşile kavrulduğu günlerde, barışın ne demek olduğu daha iyi takdir edilebilir.»

Rektör, Kaynarca muahedesinden itibaren yapılan birçok muahedelerle Osmanlı İmparatorluğunun nasıl parçalandığını ve ne gibi vaziyetlere girdiğini izah ettikten sonra, bütün bu muahedeler muvacehesinde Lozan muahedesinin haiz olduğu kıymeti tebarüz ettirmiş ve sözlerini alkışlar arasında şu suretle bitirmiştir:

«— Lozanda imza edilen 18 vesikanın 18 inci yıldönümünde, 18 milyon Türke aid olan Üniversitenin minnet ve şükran duygularını Millî Şefimiz İnönüne sunarım.»

Rektörden sonra söz alan Hukuk Fakültesi ceza hukuku profesörü Tahir Taner, Lozanın hukukî cephesini izah eden çok güzel bir konferans vermiştir. Profesör demiştir ki:

400 yıla yakın bir müddet hüküm süren kapitülâsyon rejiminin, her gün millî izzeti nefsimizi inciten ve doğrudan doğruya milletin benliğine, şerefine ve haysiyetine tevcih edilen nasıl bir tecavüz kaynağı olduğunu söyleyen profesör, bu rejimin inkişaf seyrini anlatarak sözüne şöyle devam etmiştir:

«— Ceza işlerinde vaziyet daha feci! Memleketin sükûn ve asayişini bozan suçlar iki ecnebi arasında hâdis olursa, hiç karışılmaz; iş konsoloshaneyi ve mahkemesini alâkadar eder. Bir ecnebi bir yerli aleyhine suç işlerle kapitülâsyonlara göre mahallî mahkemeler salâhiyetli amma, bazan konsoloshane maznunu teslim etmez, tebligatı yapmaz. Osmanlı zabıtası tevkif etti mi, derhal sefaret müdahale eder, Babıaliyi sıkıştırır, neticede mevkuf teslim edilir. Ben o devre yetiştim.

Profesör, nihayet Lozanda kapitülâsyon belâsının nasıl kaldırıldığını ve konferanstaki çetin mücadeleleri anlatarak demiştir ki:

«— Orada Büyük Şefin maiyetinde bulunmak şerefine nail olmuş ve çok yakın müşahedelerde bulunmuş bir ferd sıfatile arzedeyim ki konferansın başından sonuna kadar itilâf murahhaslarının kapitülâsyonlara müteallik bütün teşebbüsleri, bütün gayretleri; İsmet İnönünün hak prensipine dayanan, pazarlığa, kompromiye hiç tahammülü olmıyan sarsılmaz azmi, salâbeti karşısında, yüksek kiyaseti önünde hep kırıldı, eridi ve nihayet Türkün hakkı sarihi teslim edildi.»

Tahir Tanerden sonra kürsüye gelen Baro Reisi Mekki Hikmet Gelenbekin «Avukat gözile Lozan» konferansı hazırun tarafından alâka ile dinlenmiş ve sık sık alkışlanmıştır.

Bundan sonra Ordu meb'usu Ahmed İhsan Tokgöz, Gazeteci gözile Lozanı tetkik etmiş ve o zamana aid hatıralarını nakletmiştir. Müteakıben Hukuk Fakültesinden Sabiha Ateş ile Muzaffer Erer söz alarak, gencliğin büyüklerine ve onların eserlerine karşı bağlılıklarını ifade ederek arkadaşlarının şükran hislerine tercüman olmuşlardır.

Konferanslardan sonra Üniversitede yapılan merasim nihayet bulmuştur.

Halkevlerinde

Lozan günü Halkevlerimizde de fevkalâde merasimler tertib edilmiş, binlerce halkın iştirak ettiği bu toplantılarda muhtelif hatibler tarafından, Lozanın ehemmiyeti ve yarattığı eserlerin büyüklüğü hakkında konferanslar verilmiştir. Bu suretle dün, İstanbul eşsiz bayram günlerinden birini yaşamıştır.

Hariciye ve Maarif Vekillerimizin ihtisasları

Üniversitede yapılan merasimden sonra, orada bulunan Hariciye Vekilimiz Şükrü Saracoğlu ile Maarif Vekilimiz Hasan Âli Yücelden, Lozan hakkında ihtisaslarını rica eden bir muharririmize, Vekillerimiz aşağıdaki beyanatta bulunmuşlardır:

Hariciye Vekilimiz Şükrü Saracoğlu demiştir ki:

«— Lozan muahedesi artık bir müntehı ve gaye değildir. Lozan muahedesi bir başlangıc, bir temel ve bir meş'aledir.

O bir başlangıcdır. Çünkü ancak o gündenberi, bu gün burada hatiblerin izah ettikleri, esaret zincirlerini kırarak kendimize ve benliğimize tam ... nasile sahib bulunuyoruz ve mill... mizin bütün kabiliyetlerini inkişaf e... mek imkânına malik bulunuyoruz.

Maarif Vekili Hasan Âli Yücel şunları söylemiştir:

«— Ancak millî savaşların sonu... varılır bir barış vesikası olarak ta... mize ve tarihe şerefle geçen Lozan a... laşması, her anılışında onu yapana... hazırlayanlara gönüllerde minnet... şükran duyguları uyandırabilir. M... niyet âlemi içinde Türklere ve b... sulh vazifesi, Lozan andlaşmasının... kü Türk Cumhuriyetine düşen bi... tığı imkânlardan doğuyor. Bunun... de Lozan anlaşması, Türklerin gözi... olduğu kadar, bizden başka millet... nazarlarında hususî bir önem taş... lıdır. Bu gün İstanbul Üniversit... salonunda yaşlı ve genc hepimiz... ve hatta istikbal olan yakın bir n... ye sevgi ile ve alâka ile tekrar... tırdığı için doğru ve güzel konuşar... kadaşlarıma pek müteşekkirim.

Hadiseler Arasınd... FELEK

Kulak misafirliği

Bugünkü şartlar dahilinde ... yere misafir inmek, hele ... ce yatısı olursa, inme i... gibi bir musibet olacağı için kim... misafir gitmiyoruz. Zaten gide gid... şım aşınmış da değildir. Bilmem ne... Misafir gittiğim yerde bir türlü ra... edemem. Diken üstünde gibi otu... «Acaba beni istiskal mi ediyorlar?» ... ye her lâftan, her hareketten m... çıkarmaya çalışırım. Böyle bir şey ... tabiî benim için olduğu kadar ev ... hibi için de azab olur.

Ondan ötürü benim, kulak misafi... ğinden başka misafirlik ettiğim yok... Hoş kimsenin bizi davet eylediği de ... ya!

Bundan bir hafta, on gün evvel a... lardan birinde oturan pek sevdiğim ... bir senedir görmediğim densiz bir ... tuma haber gönderdim. «Göreceğim ... di, kendisini nerede görebilirim?» d...

Üç gün sonra: «Ben İstanbula i... sem onu görürüm» diye bir cevab g... Tabiî ne kendi geldi, ne de beni e... çağırmak fikri aklına geldi. Ben de s... lediğime söyleyeceğime pişman oldu...

Onun için artık yalnız kulak misa... oluyorum. Bunun bir faydası da her... sin sözüne kulak asmadan kulak ... mektir.

Dün tramvayla Türbeye çıkarken ... nımda iki kişinin konuşmalarına ku... verdim. Söz dinlemek, bir bak... dan meziyet, diğer bakımdan ... herkesin konuştuğunu dinlemek ahl... sızlıktır. Lâkin tramvayların bugü... devrinde artık birbirimizle içli dışlı ... duğumuz için, değil söylediğini işitm... yanımızdakinin aklından geçeni bile ... ter istemez sezmek işten değildir. O... için benim şu itiraf ettiğim hareket... ayıblamamanızı -içten- dilerim.

Gelgelelim dinlediklerime... Dinled... lerime değil, daha doğrusu işittikleri...

İkisi de babayani giyinmiş etli c... adamlar. Şivelerinden İstanbullu ol... dıkları anlaşılıyor. Biri ötekine sor...

— Haniya eniştenin çiftliğine git... din ya?

— Gittik ama döndük geriye!

— Neden o?

— Efendim, vardığımız günün fer... bize tavuk ziyafeti vardı. Tavuk kıza... maları mı dersin, pilîçli pilâvlar mı d... sin! Üç gün tavuk yemekten horozla... gayrı! Neyse ,o bitti; gelgelelim yem... ler yavanladı... Gelsin bulgur, git... bulgur! Enişteye sorsam ayıb ola... Aşçılık eden kadını buldum: «Abe t... dedim, ne deyi sen bize üç gün üç g... tavukları yedirdin de şimdi bulgur ... paları verirsin?» Kadın güldü. «Tav... lar hastalanmış da hep birden kestil... dedi.

— Ha! Cömerdlikten değil!

— Neyse karıştırma orasını... Der... efendim, günün birinde bize et yem... leri vermeye başladılar. Ben öğren... ya aşçıdan. Bu sefer ahır uşağına s... dum: «Ne o be çocuğum! İnek mi b... talandı?» «Evet ağa! Al ineği yılan s... tu da gebermesin diye kestik» dedi.

— Vay! Hep ölecekleri kesiyor, ... ne!

— Neyse! Onu da yedik. Allah b... ket versin dedik. İki gün sonra ya... gene yoğurt çorbasına. Tam o sır... bizim eniştenin anası hastalandı. ... gayri beklemedim. Hemencik çiftlik... ayrıldım.

— Amma yaptın yahu! Hastalan... sana ne?

— Nasıl bana ne be? Herifin eli a... mış, kocakarıyı ölmeden kesip yed... deyi korktum.

Gülüştüler. Ben de gülümsedim... olacak? Bir kulak misafirine ikram ... kadar olur.

B. FELE...

Okuyucularımızdan Nuri Bulmana... Uzun mektubunuzu aldım. Doğru n... taları ihtiva ettiğini gördüm. Lâkin ... nen kopyaya imkân bulamadım. H... kımdaki hislerinize teşekkürler eder...

B. ...

Hastabakıcı taşıyan bir N... veç vapuru batırıldı

Nevyork 24 (a.a.) — Deniz mahfi... rinde bildirildiğine göre, Norveçin ... rid şilepi, iki gün evvel şimalî Atla... batırılmıştır. Vapurda İngiltereye ... mekte olan kızılhaç hastabakıcılar ... bulunduğu resmen bildirilmektedir.

İngilterenin Fransız Som... lisinde gözü yok

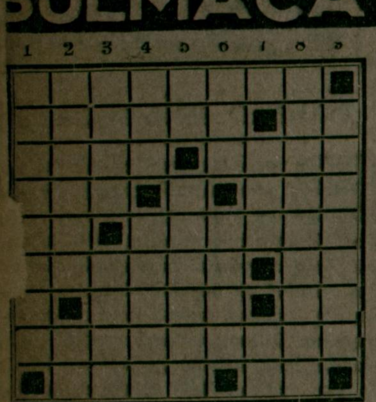
Londra 24 (a.a.) — Avam Kama... sında sorulan bir suale cevab ve... Hariciye müsteşarı Law, şöyle demiş...

«— İngiliz siyaseti, Fransız Som... sinin menabi ve arazisinin düşma... rımızın ellerine geçmemesini temin ... ibarettir. İngiltere hükûmetinin Fr... sız Somalisi arazisinde gözü yoktu...

Japonyada tayfundan 2... kişi öldü

Tokyo 24 (a.a.a) — Ofi: Son ha... lere göre, 22/23 temmuz gecesi Jap... yanın merkezinde tahribat yapan ... tayfun esnasında yirmi sekiz kişi ... müş, otuz dört kişi kaybolmuştur.

BULMACA

...ldan sağa:
1 — Bir cins deri. 2 — Binanın kı...arından birinin derunu (iki keli...), bir renk. 3 — İki şeyi birbirinden ...d ettirmeğe yarar, çiçeklik. 4 — ...arebe vasıtalarından, bir mevsim. ... Bir hayvan, zılgıt. 6 — Yolda bu...nuş mal, vilâyet. 7 — Bir emir, ...et edatı. 8 — Pişmiş yemeği tence...n boşaltarak. 9 — Japonyada bir ... su akıntısının yarısı, yedikleri - ...len.

...karıdan aşağıya:
1 — Eski hocaların gösterdiği aşırı ...sub. 2 — Etrafı su ile çevrilmiş ye...nebatı (iki kelime), eski harb va...arından. 3 — Milletler dövüşü, bir ... 4 — Bir hastalık, yaymacı esna...buluştukları yer. 5 — Bir emir, Ad...tikte bir liman. 6 — Vidanın girinti ...akıntısı, bir oyunda ayni sayıyı ka...naklık. 7 — El içi, nota. 8 — Tat...tın aksi. 9 — Bazı ağacların bü...emiş ve kurumuş yemişi.

...elki bulmacanın halledilmiş şekli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	H	I	R	D	A	V	A	T	■
2	O	Y	A	■	R	A	K	E	V
3	K	A	Y	N	A	K	■	R	A
4	K	■	L	U	B	İ	Y	A	T
5	A	D	A	L	E	T	■	T	A
6	B	A	R	E	S	■	S	O	N
7	A	L	■	M	K	■	A	R	İ
8	Z	A	P	■	■	İ	K	■	■
9	■	Ş	İ	İ	R	G	İ	B	İ

Cumhuriyet Halk sütunu

Üsküdar - Şile otobüsleri

...üviyet ve adresi bizde saklı bir ka...iz yazıyor:
«Şile - Üsküdar otobüsleri bundan ...sene evveline gelinciye kadar ga... muntazam işlerlerdi. Çünkü bu işe ...sis edilen bir belediye memuru ...dı. Otobüsün hareket vaktinden bir ...rek evvel gelir, yolcuları sayar, ...ları, hatta ilâc dolablarına varın... kadar her şeyi muayene eder, hiç ...tarafta bir yolsuzluk görmediği ...irde gitmesine müsaade ederdi. ...di nizam intizam tamamile bozul... 20 kişilik otobüsler 30, hatta 35 ... alıyorlar. Bile bile bir tehlikeye ...ız olarak yola çıkıyorlar, merciinin ...ı dikkatini celbetmenizi dilerim.»

...remle Mücadele cemiyetinin teşekkürü

...eremle Mücadele cemiyetinden al...ımız bir mektubda cemiyetin Bey...da Subaşında yeniden açtığı dis...serde fakir hastalardan beherine ...a on beşer lira vermek suretile on...n iyi yeyip içmelerinin teminini ta...üd eden Tan sineması sahibi İsmail ...ban ve Opera sineması sahibi Kadri ...nal, Tıbbî Ecza deposu sahibi Agob ...ailyan, ashabı emlâkten Feride ...ikoğluna teşekkür edilmektedir.

Kars, Digor nahiyesinde Yıldırım oğullarından Kahramana

...ikâyetiniz aid olduğu makama bil...lmiştir.

Ankara Gül sokağında 7 No. da Ali Aslana

...ektubunuz İktısad Vekâletine gön...ildi.

...caret mektebi talebesinden ...3 No. lı Nevzad Esere

...ektubunuz İstanbul Sıhhat müdür...ine gönderildi.

...ursadaki ilk okul öğretmenlerinin dilekleri

...ursa ilk okul öğretmenlerinden bir ...ınun imzasile bir mektub aldık. Bu ...tubda muallimlerin dilekleri şu şe...e hulâsa edilmektedir:
— Maarif idaresi muhtelif yıllarda ...tmenlerin mesken bedeli istihkak...nın tesviyesi hakkında teklifler ...tığı, hatta en bütçesi dar vilâyet... bile öğretmen istihkaklarını vermiş ...ğu halde bizimkiler verilmemiştir.
— Muallimler, barem kanununun ...settiği ve Vekâletin kendilerine teb...eylediği kıdem zamlarından da is...de imkânlarını bulamamışlardır.
...u haklarımızdan mahrum bırakıl...naklığımız için delâlet buyurulma... vilâyet makamile diğer alâkadar ...amlardan rica ederiz.»

...ir Nas kamyoneti satılık

...yoğlu Halkevinden:
...aş) marka müstamel kamyoneti ...pazarlıkla satılacaktır. Talib olan... 28/7/941 pazartesi günü saat 17 ...Halkevimizdi bulunmalarını rica e...
...mvonet her gün Halkevine müra... edilerek görülebilir.

Konferans

...remini Halkevinden:
... temmuz 941 perşembe günü saat ... da Lozan günü münasebetile ya...ak törene aid proğram:
— Konferans: Dr. Yavuz Abadan ...ından.
— Müzik: Ev gencleri tarafından.

Beyoğlu HALK sineması
Matine 11 de, gece 8,30 da
Tarzan Yamyamlar arasında
Kara kedi. Boris Karlof - Sugosc
Gürültülü Tiyatro, Komedi.

SPOR

Bu hafta yapılacak at yarışları

At yarışlarının üçüncü haftası koşuları önümüzdeki pazar günü Veliefendide yapılacaktır. Bu hafta koşulara fazla yarış dolayısile saat 15,30 da başlanacaktır. Yarışların programı şu şekilde tanzim edilmiştir:

BİRİNCİ KOŞU: Üç ve daha yukarı yaştaki yarım kan İngiliz at ve kısraklarına mahsus Conkbayırı koşusudur. Mesafesi 1600 metre, ikramiyesi 620 lira olan bu yarışa, Heves, Elhan ve Bora iştirak edecektir. Yarışın favorisi Elhandır.

İKİNCİ KOŞU: Üç yaşında saf kan Arab erkek ve dişi taylara mahsustur. Yarışın mesafesi 1400, ikramiyesi 190 liradır. Bu yarışa Süleyk, Gülgeç ve Kuruş iştirak edecektir.

ÜÇÜNCÜ KOŞU: Üç ve daha yukarı yaşta saf kan İngiliz at ve kısraklarına mahsus centilmen koşusudur. Yarışın mesafesi 2000 metre, ikramiyesi de 310 liradır. Yarışa, Ral, Mimoza ve Mis iştirak edecektir. Yarışın favorisi Mistir.

DÖRDÜNCÜ KOŞU: Dört ve daha yukarı yaştaki saf kan Arab at ve kısraklarına mahsustur. Mesafesi 1800 metre, ikramiyesi 300 liradır. Bu yarışa, Işık, Simri, Bozkurd, Mihrülcan, Budak, Sevim, Karakuş ve Kısmet iştirak edecektir. Haftanın sürprizli yarışı bu koşuda olacaktır.

BEŞİNCİ KOŞU: Üç ve daha yukarı yaştaki saf kan İngiliz at ve kısraklarına mahsustur. Mesafesi 1800 metre, ikramiyesi 390 lira olan bu yarışa, Yatağan, Komisarj, Gonca, Karanfil, Abimpoureux ve Dandy iştirak edecektir.

Dandy ve Karanfil yarışın favorileridir.

ALTINCI KOŞU: İki yaşındaki yerli saf kan İngiliz erkek ve dişi taylara mahsustur. Mesafesi 1000 metre, ikramiyesi 500 liradır.

Bu yarış, Karabiber, Buket, Demet ve Gongadin arasında yapılacaktır.

Geçen hafta güzel bir yarış yapan Gongadin bu koşuda da favori sayılmaktadır.

İkili bahis: 2, 4 ve 6 ncı yarışlarda,
Cifte bahis: 2, 3, 4 ve 5 inci yarışlarda,
Üçlü bahis: 4, 5 ve 6 ncı yarışlarda olacaktır.

Oyuncu alışverişine mâni olacak talimatname hazırlandı

Kulübler arasındaki oyuncu alışverişine mâni olmak için hazırlanan tesçil talimatnamesi tamamlanmıştır. Talimatnameyi hazırlıyan komite, bu akşam saat 18 de kulüb murahhaslarının iştirakile mıntaka merkezinde bir toplantı yaparak, projenin esaslarını izah edecektir. Kulüb murahhasları hazırlanan talimatname projesini kabul ve tasdik ederlerse keyfiyet Umum müdürlüğe bildirilecektir. Kulüblerin umumî menfaati icabı olan bu talimatnamenin münakaşasız kabul edileceği kuvvetle ümid edilmektedir.

YENİ ESERLER

Değişen dünya

Yazan: Ahmed Hamdi Başar

«İktısadi Devletçilik» müellifi ve eski Liman şirketi umum müdürü güzide iktısadcılarımızdan A. Hamdi Başar bu kere «Değişen Dünya» ismile son derece alâka uyandıracak bir kitab neşretmiştir.

Eser, bir ön sözle üç kısımdan ve bir son sözden ibarettir. Buhran ve intikal devrelerini, kapitalizmin doğuşu ve batışı sebeblerini, yeni dünya nizamının ana prensiplerini tetkik eden müellif, bu eserile Türk fikir hayatının en mühim ve orijinal eserini meydana koymuş oluyor. Baştan sona kadar bugün içinde bulunduğumuz dünya ve memleket meseleleri bakımından herkesi ehemmiyetle meşgul ve alâkadar edeceğine şüphe olmıyan bu eseri bütün okuyucularımıza tavsiye eyleriz.

Ayten

Bürhan Cahidin (Ayten) romanı yeni harflerle ikinci defa basıldı. Yeni neslin romanı olduğu bugün adını genc kızlarımızın taşıması ve en çok okunan romanlar arasında rökor kırmasile ispet eden (Ayten) yeni harflerde basılarak millî edebiyat kütübhanemize iltihak etti.

Tevzi yeri (İstanbul Gayret Kütübhanesi).

Zayi — 1939 yılında Hayriye lisesi ilk kısmından aldığım diploma zayi oldu. Yenisini alacağımdan eskisinin hükmü yoktur.
Abdül oğlu Abdullah Şengöz
İstanbul 1926

Akşehir asliye hukuk mahkemesinden:
Akşehirin Altınkalem mahallesinden Abdullah karısı Emine Çınarın ayni mahalleden Ali oğlu Abdullah Çınar aleyhine Akşehir asliye hukuk mahkemesine açtığı boşanma davasının dava olunan gıyabında yapılan duruşma sonunda boşanmalarına dair sadır olan 2/7/941 tarih ve 35/262 numaralı karar davacıya tefhim kılınmış ve dava olunanın ikametgâhı meçhul bulunduğundan ilânen tebliğat ifasına karar verilmiş olduğundan işbu ilân tarihinden itibaren müddeaaleyhin müddeti muayyenesi içinde kanun yollarına müracaat etmek ve işbu ilânı tebliğat makamına kaim olmak üzere ilân olunur. (6055)

İstanbul Borsası 24/7/941

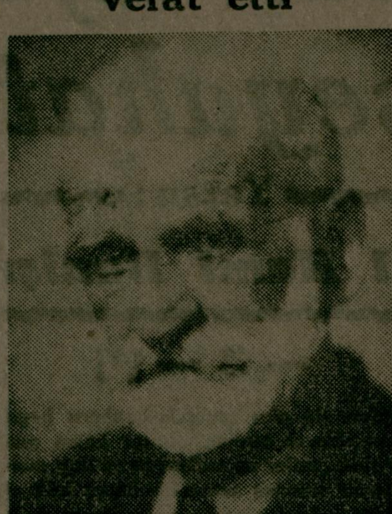
Londra	1	Sterlin	5,22
Nevyork	100	Dolar	132,20
Cenevre	100	İsv. Frc.	30,03
Madrid	100	Peçeta	12,89
Yokoha	100	Yen	31,0175
Stokholm	100	İsveç K.	30,88.75

ESHAM ve TAHVİLÂT

Sıvas - Erzurum %7 934		
II ilâ VII.	20,37	20,40
T. C. Merkez Bankası		130,25
Yedikule İplik fabrikası		62

Acı bir kayıb

Meşhur hattat, Prof. Kâmil Akdik vefat etti

Merhum Kâmil Akdik

Güzel San'atlar Akademisi tezyini yazı profesörü meşhur hattat Hacı Kâmil Akdik evvelki gece saat 1 de rahmeti Hakka intikal etmiştir.

Kâmil Akdik yazı san'atımızda büyük mevki sahibi üstadlarımızdandır. Ziyaı san'at âlemimizde doldurulması imkânsız bir boşluk bırakmıştır.

Kâmil Akdik 1278 de Fındıklıda doğmuştur. İlk tahsilini Zeyrekte Saliha Sultan mektebinde yapmıştır. İlk yazı dersini ve san'at aşkını bu mektebin muallimi Süleyman Efendiden almıştır. Bilâhare Fatih rüştiyesinde tahsilini tamamlıyan Kâmil Akdik 1299 dan itibaren memuriyet hayatına atılmıştır. Bu tarihte Dahiliye Nezareti muhasebe hülefası kaydedilmiş, 1312 de mühimme kalemine geçmiş, 1313 te namenüvis olmuş, 1327 de nişanı hümayun kalemi mümeyyizliğine terfi etmiştir.

Kâmil Akdikin hüsnühatta esas hocası meşhur Sami Efendidir. Kâmil Akdik, hattat Sami Efendiden senelerce feyiz almıştır.

Kâmil Akdikte san'at aşkı bir ihtiras halinde daima yaşamış, nesih; sülüs, celi, tuğra, divan, divan celisi tarzında yazılar üzerinde ayrı ayrı çalışmış, ölüm yatağına düşünciye kadar ateşli ve genc bir talebe gibi durmadan uğraşmıştır.

Yazı âleminde büyük bir mevki edinmiş olan Kâmil Akdike 1333 te Reisülhattatin unvanı tevcih edilmiştir.

Kâmil Akdikin hocalık hayatı 1324 te Galatasaray lisesi hüsnühat muallimliği ile başlar.

1331 de Medresetülhattatinde de muallimliğe başlıyan Kâmil Akdik bu medresenin istihalesi olan Şark Tezyinat mektebi muallimliğinde de çalışmış ve bir aralık mektebin fahri müdürlüğünü de yapmıştır.

1936 da Güzel San'atlar Akademisi Türk Tezyinî San'atlar şubesi hât profesörlüğüne tayin edilmiştir. Şimdiye kadar bu vazifeyi büyük bir itina ve muvaffakiyetle başarmıştır.

Bıraktığı yüzlerce eserler arasında bir çok sülüs, ve nesih, kıt'a, hilye, ayetülkürsî, hututu mütenevvia levhası, kelimei tevhid, celi ve nesih, sülüs yazı ve levha vardır. Bir çok yazısı Mısırda Prens Mehmed Alinin yaptırdığı camii süslemektedir. Mısır Kraliyet sarayı müşarünileyhi yazı yazdırmak üzere sık sık davet ederdi.

Kâmil Akdik mahviyet ve kanaat sahibi, mütevazı, son derece çalışkan daima ibda etmek için didinen bir sanatkârdır.

Bu elim ziya dolayısile merhumun ailesini, Güzel San'atlar Akademisini ve bütün san'at âlemimizle san'at sevenlerimize taziyetlerimizi bildiririz.

Haber aldığımıza göre, Kâmil Akdikin cenazesi bugün saat 11 buçukta Fatih Gelenbevi mektebi karşısındaki evinden kaldırılarak Eyübsultan mezarlığına defnedilecektir.

Akademinin daveti

Güzel San'atlar Akademisi müdürlüğünden:

Akademi Türk Tezyinî San'atlar şubesi hât muallimi (Reisülhattatin) Kâmil Akdik 23/7/941 de vefat etmiştir.

Cenazesi 25/7/941 cuma günü saat on bir buçukta Fatihte Gelenbevi orta mektebi karşısında (Kıyak sokakta 6 numaralı) evinden kaldırılacak ve Eyübsultan camiinde namazı kılındıktan sonra Eyüb mezarlığına defnedilecektir.

Muallim ve talebelerimizin cenaze merasimine iştiraki rica olunur.

Bir evin ilk katı yandı

Yedikule tramvay caddesinde 45 numaralı ve beş bin liraya sigortalı evin altındaki tatlıcı dükkânında şeker eritmek üzere yakılan ateşten sıçrıyan kıvılcım bir yangına sebebiyet vermiştir.

Haberdar edilen İtfaiye, vak'a mahalline geldiği zaman alevler evin birinci katını sarmış bulunuyordu. Yangın sıkı bir çalışma neticesi mevzii bırakılmış ve yalnız birinci kat yandıktan sonra söndürülmüştür.

Şark kahvesi

Belediye, inşaatı bir avukatla şeriklerine ihale etti

Belediye Daimî Encümeni dün Üsküdar iskele meydanında şark kahvesinin inşası işini, bir avukatla şeriklerine ihale etmiştir. Bu kahve Üsküdar iskelesine çıkıncı çeşme istikametinde ve şimdiki vapur iskelesinin yanında yapılacaktır. Müteahhid bu kahveyi inşa edecek, iki sene kullandıktan sonra Belediyeye terkedecektir. Bilâhare bu kahve tevsi edilerek betona tahvil olunacak ve Büyükderedeki Beyaz Parka benzer bir şekle konulacaktır. Şehircilik mütehassısı Prost, bu kahveye aid hazırlanan plânı tasvib etmiştir.

ADLİYEDE

Katil suçlusu çoban mahkemede

Bir müddet evvel Üsküdarda, Kopuk Mehmed adında bir çoban sürülerin birbirine karışması yüzünden çıkan kavgada Şaban adında diğer bir çobanı sopa ile ağır surette yaralamış ve Şaban bir iki gün sonra aldığı yaralardan kaldırıldığı hastanede ölmüştü.

Dün, Ağırcezada bu katil hâdisesinin muhakemesine bakılmıştır.

Katil Kopuk Mehmed, suçunu küllîyen inkâr ederek:

«— Benim hiç bir şeyden haberim yok. Filvaki Şabanla kavga ettik. Hatta onun elinde bıçak vardı. Bir aralık düştü ve başı taşa çarparak yaralandı. Bilâhare birbirimizle barıştık. Üç, dört gün sonra ecelile ölmüş» demiştir.

Muhakeme, şahid celbi için talik edilmiştir.

Meğer aralarında bir kız meselesi varmış

On gün kadar evvel Eyübde bir cinayet olmuş, tavuk meselesinden Veli adında bir genc yolunu bekliyerek bıçakla Kutsi adında bir genci öldürmüştü.

Bu cinayetin muhakemesine dün ikinci Ağırcezada devam edilmiş ve müdafaa şahidleri dinlenmiştir. Müdafaa şahidleri verdikleri ifadelerde vak'ayı bilmediklerini, yalnız Velinin Kutsinin yolunu beklemediğini, sokakta birbirlerine tesadüf ettiklerini söylemişlerdir.

Gene müdafaa şahidi olarak dinlenen katilin kızkardeşi de, kardeşile Kutsi arasında Perihan adında bir kız yüzünden iğbirar mevcud olduğunu ve hâdisenin yolda birbirlerile karşılaşmaları neticesi çıkan kavga esnasında vukua geldiğini, hatta kardeşinin bileğinde bulunan yaranın da bu esnada aldığını söylemiştir.

Muhakeme, gelmiyen bir şahidin celbi için başka bir güne bırakılmıştır.

İKTISAD

Fiat Murakabe komisyonunun içtimaı

Fiat Murakabe komisyonu, dün Vali muavini Ahmed Kınığın riyaseti altında toplanarak Petrol Ofisi tarafından alınacak 200 ton makine yağı üzerinde müzakerelerde bulunmuş ve vaziyetin Ticaret Vekâletine bildirilmesine, Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından alınacak yerli bez çuvalların müteahhidinin de yüzde beş kâr almasına karar vermiştir.

Komisyon koyun etinden narkın kaldırılması işini pazartesi içtimaında tetkik edecektir.

ÜNİVERSİTEDE

Memur Üniversite talebesinin vaziyeti

Hükûmet dairelerinin Üniversitede talebe olarak bulunan memurları çalıştırmıyacakları malûmdur.

Bu karara tevfikan Belediye, Üniversiteye devam eden memurlarının vaziyetlerini tetkik etmektedir. Evvelce devam edenlerden sınıflarında kalmış olanlar varsa, bunlara Üniversite veya memuriyetten birini tercih etmeleri teklif edilecektir.

Kira yüzünden kavga

Fatihte Bıçakçıçeşme sokağında oturan Fatma ile oğulları Mehmed ve Yusuf bir kira ödeme meselesinden çıkan kavga esnasında ayni evde oturan Tiran Dudu adındaki kadını sopa ile başından yaralamışlardır.

Suçluların üçü de yakalanmış ve Tiran Dudu tedavi altına alınmıştır.

İzmir Emrazı Sariye Hastanesi Başhekimliğinden:

Hastanemize 1252 lira kıymeti muhammenli bir electrocardiographe cihazı ve tefrerüatı alınacaktır. İstekliler şeraiti anlamak üzere İzmirde Emrazı Sariye Hastanesi Başhekimliğine ve İstanbulda Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Müdürlüğüne müracaat edebilirler.

Eksiltme 13/8/941 tarihinde cuma günü saat on birde İzmir Emrazı Sariye Hastanesinde toplanan Komisyon huzurunda yapılacaktır. Muvakkat teminat olarak 94 lira para veya para mahiyetinde kıymetli evrak Komisyonumuzca alınamıyacağından isteklilerin eksiltmeden evvel teminatlarını İzmir veya İstanbul Malsandıklarına yatırmaları lâzımdır. «2829» (6196)

SATILIK KÖKNAR TOMRUĞU
Devlet Orman İşletmesi Bolu Revir Âmirliğinden:

1 — Karacasu deposunda istifte mevcud 1527 aded muadili 935/911 M3 köknar tomruğu açık arttırma ile satılacaktır.
2 — Tomrukların ayrıca baş kesme payları mevcud ve kabukları soyulmuş olup hacim kabuksuz, orta kutur üzerinden hesablanmıştır.
3 — Beher M3 köknar tomruğunun muhammen bedeli 12 lira 6 kuruştur.
4 — Tomruklara aid şartnameler Ankarada Orman Umum Müdürlüğü ve İstanbul, Ankara, Bolu Çevirge Müdürlüklerile Boluda Devlet Orman İşletmesi Revir Âmirliğinde görülebilir.
5 — Muvakkat teminat: 846 lira 53 kuruştur.
6 — İsteklilerin 6/8/941 çarşamba günü saat 15 te Boludaki Revir Âmirliğine müracaatleri. (6183)

Satılık Çam ve Köknar Tomruğu
Devlet Orman İşletmesi Bolu Revir Âmirliğinden:

1 — Bolu Karacasu deposunda istifte mevcud 2752 aded muadili 1517/306 M3 köknar tomruğu ve 19 aded muadili 7/857 M3 çam tomruğu açık arttırma ile satılacaktır.
2 — Tomrukların ayrıca baş kesme payları mevcud ve kabukları soyulmuş olup hacim kabuksuz, orta kutur üzerinden hesablanmıştır.
3 — Beher M3 köknar tomruğunun muhammen bedeli 11 lira 56 kuruş ve çam tomruklarının muhammen bedeli 12 lira 84 kuruştur.
4 — Tomruklara aid şartnameler Ankarada Orman Umum Müdürlüğü ve İstanbul, Ankara, Bolu Çevirge Müdürlüklerile Boluda Devlet Orman İşletmesi Revir Âmirliğinde görülür.
5 — Muvakkat teminat 1323 lira 07 kuruştur.
6 — İsteklilerin 1/8/941 cuma günü saat 15 te Boludaki Revir Âmirliğine müracaatleri. (6186)

İstanbul Limanı Sahil Sıhhiye Merkezi Satınalma Komisyonundan:

1 — Merkezimiz ve mülhakat müstahdemleri için açık eksiltme ile nümunesine göre 162 çift fotin yaptırılacaktır. Beher çiftin tahmin bedeli 11 lira 50 kuruştan umumunun tutarı «1863» liradır.
2 — Bu eksiltmeye aid şartnameler merkezimiz Levazım Memurluğundan parasız alınır.
3 — Eksiltme 12 ağustos 1941 salı günü saat 14.30 da Galatada Kara Mustafapaşa sokağında mezkûr Merkez Satınalma Komisyonunda yapılacaktır.
4 — Muvakkat teminat 139 lira 72 kuruştur.
5 — Bu işe gireceklerin 1941 senesi Ticaret Odası vesikasını ibraz etmeleri şarttır. (6236)

Harb Silâh ve Vasıtaları Komutanlığından:

Komutanlığımız Silâh Tamirat Fabrikası Müdürlüğü emrinde çalışmak üzere müstakillen iş yapabilecek bir muhasib, bir tornacı ustası yevmiye ile alınacağından 11 ağustos 1941 nihayetine kadar askerlikle ilişiği olmayan isteklilerin lüzumlu vesikalarile İzmitte Harb Silâh ve Vasıtaları Komutanlığına müracaatleri. (6156)

SATILIK KÖKNAR TOMRUĞU
Devlet Orman İşletmesi Bolu Revir Âmirliğinden:

1 — Karacasu deposunda istifte mevcud 1771 aded muadili 1026/215 M3 köknar tomruğu açık arttırma ile satılacaktır.
2 — Tomrukların ayrıca baş kesme payları mevcud ve kabukları soyulmuş olup hacim kabuksuz, orta kutur üzerinden hesablanmıştır.
3 — Beher M3 köknar tomruğunun muhammen bedeli 11 lira 56 kuruştur.
4 — Tomruklara aid şartnameler Ankarada Orman Umum Müdürlüğü ve İstanbul, Ankara, Bolu Çevirge Müdürlüklerile Boluda Devlet Orman İşletmesi Revir Âmirliğinde görülebilir.
5 — Muvakkat teminat: 889 lira 73 kuruştur.
6 — İsteklilerin 5/8/941 salı günü saat 15 te Boludaki Revir Âmirliğine müracaatleri. (6184)

Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğünden:

Keşif bedeli dört bin yüz altmış liradan ibaret İzmit iskelesi tamirat işçiliği pazarlıkla ihale edilecektir. İsteklilerin 28/7/941 pazartesi günü saat on beşte pazarlığa iştirak etmek üzere Galata Rıhtımındaki Umum Müdürlük binasında toplanacak Satınalma Komisyonuna müracaat etmeleri. Şartname ve teferrüatı hergün sözü geçen Komisyonda görülebilir. (6228)

Üsküdar C. Müddeiumumiliğinden:

Üsküdar hapisanesinin 941 senesine aid bir senelik ihtiyacı olan 90,000 kilo ekmeğin ihalesi pazarlıkla 4/7/941 tarihinden itibaren bir ay müddetle eksiltmeye konulmuş ve 4/8/941 pazartesi günü saat 16 da Üsküdar C. M. U. liğinde ihalesi icra kılınacağından talib olanların yevmi mezkûrdan evvel vesikalarile birlikte müracaatleri ve eksiltme ve ihale günü muayyen saatte hazır bulunmaları ilân olunur. (5799)

Aydın Vilâyet Daimî Encümeninden:

Memleket Hastanesinin 6000 lira kıymetindeki ve 140 kalem tıbbî ecza eksiltmesine talib çıkmadığından bu eczalar pazarlık suretile 21/8/941 tarihli perşembe günü saat 16 ya kadar satın alınacaktır. Taliblerin Aydın Vilâyet Daimî Encümenine müracaatleri ilân olunur. (6059)

Memur Alınacak
Amortisman Sandığından:

1 — Sandığımız işlerinde çalıştırılmak üzere 120, 100 ve 75 lira kadro maaşlı yerlere müsabaka ile birer memur alınacaktır. Müsabakaya gireceklerin aşağıdaki şartları haiz olmaları lâzımdır.
a — Türk olmak, bulaşıcı bir hastalığı veya vazifesini muntazaman ifaya mani olacak derecede bünyevî zâfa veya arızaya müptelâ olmamak,
b — İffet ve haysiyet erbabından olduğu ve amme hidematında istihdam hakkından mahrum edilmemiş bulunduğu yapılacak tahkikatta sabit olmak,
c — Yaşı 18 den aşağı ve 35 ten yukarı olmamak,
d — Lise mezunu bulunmak,
2 — Müsabaka imtihanına 4 ağustos 1941 pazartesi saat 10 da başlanacaktır. İmtihan Ankarada Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası binasında yapılacaktır.
3 — Talib olanların 1 ağustos 1941 tarihine kadar Ankarada Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası binasındaki Sandık idaresine müracaat ederek lüzumlu vesikaları tamamlamaları lâzımdır.
4 — Memuriyet talebi için Merkez Bankasına müracaat edenler de bu imtihana girebilirler.
İmtihanda muvaffak olanlar ihtiyacdan fazla olduğu takdirde malî müesseselerde çalışmış olanlar veya ecnebî lisanını bilenler tercih olunacaktır.
6 — Muvaffak olanlara kadro maaşını geçmemek şartile 3659 numaralı barem kanunu mucibince alabilecekleri ücret ve Ankara mesken zammı verilecektir.

Sandık kadrosunda açık bulunan 170 liralık yer için de Yüksek mekteb mezunu ve malî müesseselerde en aşağı üç sene vazife görmüş bir memur aranmaktadır. Bu evsafı haiz olanların keza Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası binasındaki Amortisman Sandığı İdaresine müracaat etmeleri lâzımdır. (6204)

Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü Satınalma Komisyonundan:

Miktarı	Cinsi		Muhammen bedeli Lira	Muvakkat teminat Lira K.
200000	15 cc		7500	
50000	10 cc	Serum ampulü	1000	
400000	5 cc		8000	1275
60000		Ampul desteresi	500	
710000		Yekûn:	17000	

1 — Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü ihtiyacı için cins, miktar ve muhammen bedelile muvakkat teminatı yukarıda gösterilen serum ampulü ve ampul desteresi kapalı zarf usulile 25/7/941 tarihinden itibaren eksiltmeye konulmuştur.
2 — Şartnameler Ankarada Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü Satınalma Komisyonundan parasız alınır.
3 — Eksiltme 11/8/941 pazartesi günü saat 11 de Enstitüde müteşekkil Satınalma Komisyonunda yapılacaktır.
4 — Teklif mektubları muayyen günde saat ona kadar Komisyona verilmiş olmalıdır.
5 — Muvakkat temnat mukabili nakid ve nakid mahiyetindeki evrakın Maliye Vekâleti Merkez Muhasebeciliği veznesine yatırılması için taliblerin bir gün evvel Komisyona müracaatle birer irsaliye almaları lâzımdır. «4592» (6136)

RADYO

Bu günkü program

7,30	Program	18,30	Memleket pos
7,33	Müzik (Pl.)	18,40	Swing orkes.
7,45	Haberler	19,00	İktısad saati
8,00	Müzik (Pl.)	19,15	Swing orkes.
8,30	Evin saati	19,30	Haberler
★		19,45	Klâsik müzik
12,30	Program	20,15	Rad. Gazetesi
12,33	Saz	20,45	Şarkılar
12,45	Haberler	21,00	Ziraat ta.
13,00	Şarkılar	21,10	Temsil
13,15	Müzik (Pl.)	22,00	Orkestra
★		22,30	Haberler
18,00	Program	22,45	Orkestra
18,03	Fasıl heyeti	23,00	Kapanış.

ASKERLİK İŞLERİ

Şubeye davet

Fatih Askerlik şubesinden:
Tıb ve Veteriner Fakültelerinden mezun okurların 1 ağustos 941 günü Ankarada Tatbikat mektebinde hazır bulunmaları icab etmekte olduğundan şubemize mensub mezunların sevk muameleleri yapılmak üzere şimdiden şubeye müracaatleri ilân olunur.

***

Beşiktaş Askerlik şubesinden:
Şubemizde kayıdlı yedek 5. Sınıf hesab memuru 299 doğumlu Erzurumlu Tufan Necati oğlu Mehmed Şevkinin pek kısa bir zamanda şubemize müracaati, etmediği takdirde hakkında 1076 sayılı kanunun maddei mahsusuna göre muamele yapılacağı ilân olunur.

Ölüm

Sabık Ziraat Nezareti Orman Maadin müdürü umumisi Bay Şevket Kalamıştaki evinde 24/7/941 tarihinde vefat etmiştir. 25/7/941 cuma günü öğle vakti Kızıltoprak Zühtüpaşa camiinde namazı kılınarak defnedilecektir. Allah rahmet eyliye.

Teşekkür

Geçirmiş olduğum kazadan dolayı gerek ziyaret suretile, gerek telgraf ve mektubla lûtfen hatırımızı soran muhterem zevata, aziz dostlarıma ve arkadaşlarıma derin teşekkür ve hürmetlerimin gazeteniz vasıtasile iblâğını rica ederim.
Tıb Fakültesi dekanı profesör
Dr. Kemal Atay

Doğum

Sıhhat Vekâleti İskân fen müfettişi yüksek mühendis Nihad Ülkenin bir erkek evlâdı dünyaya gelmiştir. İkinci oğullarına kavuşan ana, babayı tebrik eder, yavruya uzun ömürler dileriz.

Zayi — Namıma 19/7/38 tarihli 880.- Türk lira 28 kuruş 503729 numaralı gümrük makbuzu kaybettim ve bu makbuzun hiç bir hükmü olmadığı ilân olunur.
Jorj Hilbert
Pol Meryan Halefi
İstanbul, İmar han 2 nci kat No. 12/13

Türkçe, fransızca, almanca ve ingilizceyi iyi bilen bir DAKTİLO BAYAN ciddî ve büyük bir ticarethane veya şirkette vazife arıyor. (Ciddi) rumuzile İstanbul 176 posta kutusu adresine yazılması.

Doktor Aranıyor

İstanbulda Büyükada Sanatoryomuna müracaat. Tel: 56 - 75.